

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE 107

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

1

SIJEČANJ
2015

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izšao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Pretplata i informacije

Ured Hrvatskoga planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@hps.hr
<http://www.hps.hr>

Uredništvo

E-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@hps.hr

Grafička priprema

Urednik d.o.o., Zagreb

Tisk

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te tražilica s bibliografijom časopisa dostupni su na internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

<http://www.hps.hr>

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
Palmotićeva 27
10000 Zagreb
e-mail: caplar@hps.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Faruk Islamović
Ivan Hapač
Krunoslav Milas
Radovan Miličić
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Miličić
Goran Gabrić

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

Pretplata

Godišnja pretplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan Vaš pretplatnički broj.

Godišnja pretplata za inozemstvo iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na pretplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka je 15 kuna (+ poština).

Vaš pretplatnički broj otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnicu za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se preplatiti

Zainteresirani za preplatu na časopis trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Pretplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi pretplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Pretplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini pretplatnicima fizičkim osobama šalje uplatnica za pretplatu, a pretplatnicima pravnim osobama računi.

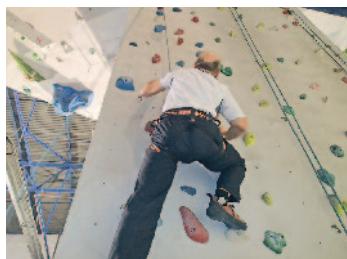
7 Hrvatski planinarski savez u 2014. godini

16 Zajedno u planinama

25 Čarobna Korzika

31 Sportsko penjanje?
Zašto ne!?

Sadržaj

Članci

- 4 Nagrade najboljima u 2014.
- 7 Hrvatski planinarski savez u 2014. godini
Darko Berljak
- 16 Zajedno u planinama
Krunoslav Milas
- 25 Čarobna Korzika
Mia Vrbanac Užarević
- 28 Putom Oluje preko Dinare
Željko Avdagić
- 31 Sportsko penjanje? Zašto ne!
Darko Grundler

Info

- 36 Fratar (1353 m)

Rubrike

- 38 **Planinarske kuće:** Što se događa na Crnopusu?
- 40 **In memoriam:** Klaudijo Tammaro
- 41 **Speleologija:** Skup speleologa Hrvatske 2014. – Lepoglava, Seminar o digitalizaciji speleološkog nacrta
- 42 **Nova izdanja:** Speleološki priručnik »Illustrirana povijest speleologije u Hrvatskoj«, Krešimir Milas: »Alpinistu trebaju brda«, U Požegi predstavljena knjiga »Požeško planinarstvo« dr. Antuna Lovrića
- 44 **Planinarski vodiči:** U Paklenici uspješno izveden seminar za vodiče C standara, Vježbe prve pomoći za vodiče, Druženje i predavanje u Ledincu

Tema broja

Hrvatski planinarski savez u 2014. godini

Naslovница

Zimska idila (u daljinji slovenski Snežnik),
foto: Bernard Wagner

- 45 **Vijesti:** 17. tradicionalni planinarski izlet uz kutjevačko Martinje 2014., Dan otvorenih vrata PD-a »Đakovo«, Obilježeno 90 godina organiziranog planinarstva u Slavonskom Brodu, 18. »Jesen na Dilju« i pohod Prezdanak – Čardak, PD »Bundek« i PD »Lendava« - više od dobrih susjeda, 95. obljetnica planinarstva u Varaždinu, Priznanja HPS-a u 2014. godini

Kalendar akcija

Godišnje nagrade HPS-a

Na 23. sjednici Izvršnog odbora HPS-a održanoj 10. studenoga 2014. pod točkom 8. dnevnog reda jednoglasno je donesena odluka o priznanjima najboljim udrugama, akcijama i pojedincima HPS-a u trinaest kategorija u 2014. godini

Putovanju se planinarskim označenim putom sa što manje teškoća sigurno i u sigurnosti do cilja stiglo. Društvo najavljuje se označenim putovima i strelicama.

Putovi su pogodni za planinarenje mlađih planinara i drugi posjetitelji planinske stige. Osnovna označka je na račvista i odvojiti planinsku označavaju putokaznim

U Hrvatskoj danas ima

Najbolja planinarska udruga: HPD »MIV«, Varaždin, društvo koje je u 2014. imalo 1043 člana. Organizirano je 27 autobusnih izleta s više od 1450 sudionika i 66 lokalnih izleta pod nazivom »Svaki tjedan izlet jedan« s prosječno 25 sudionika po izletu. Sekcija mladih organizirala je 5 izleta za svojih 60 članova. Visokogorci su organizirali ture na Grossglockner, Gran Paradiso, Prisojnik, Stenar, Mangrt, Pihavec za 40 članova sekcijske. Organiziran je tečaj prve pomoći na Ledincu, vodičke vježbe u kojima je sudjelovao 21 vodič te mala planinarska škola za podmladak. Organiziran je tečaj orientacije, a na natjecanjima su postigli vrlo zapažene rezultate. Markacisti su uredili staze na otoku Rabu, u Jablancu, Novom Marofu i Podrutmama. Sanirano je pročelje planinarskog doma u Jablancu, nabavljeni stolovi i stolice te postavljena pumpa. Članovi društva tjedno su uredivali izlog društva, ažurno uredivali web stranicu, a mjesečno izdavali informativni list. Organizirali su 27. po redu »Planinarsku noć« sa 300 sudionika, sudjelovali na »Špancir festu« sa 200 sudionika i danu planinara MIV-a sa 200 sudionika.

Najbolji društveni rad u planinarskoj udrudi: Vladimir Pavičić, član HPD-a »Zanatlija« iz Osijeka i član upravnog odbora tog društva sudjelovao je u organizaciji brojnih planinarskih manifestacija u Slavoniji (Podunavski pješački put, Tjedan planinarenja, Zima u Baranji). Jedan je od inicijatora i organizatora novog planinarskog događanja nazvanog »Planinarski divani«, koji su u Osijeku 2014. godine održani po prvi put. Voditelj je projekta etapnog obilaska SPP-a. U Slavonskom planinarskom savezu obnaša dužnost dopredsjednika SPS-a. Radi na revitalizaciji trase stare planinarske obilaznice »Vrhovima Papuka« koja će biti otvorena u srpnju 2015. u sklopu obilježavnja 120 godina slavonskog planinarstva.

Najbolje organizirana akcija: Dani hrvatskih planinara u organizaciji HPD-a »Vinica«, Duga Resa. HPD »Vinica« istaknulo se kao vrhunski domaćin tog tradicionalnog i vrlo uspješnog skupa koji je okupio više od 750 planinara iz 71 planinarskog društva., vrlo kvalitetnim popratnim sadržajima i angažiranjem mnogih članova društva koji su sudjelovali u svim fazama izvedbe te akcije.

Najbolji dužnosnik: Bernarda Huzjak, pročelnica Komisije za planinarske putove, već je u svojoj prvoj godini mandata uspješno nastavila rad jedne od najvažnijih stručnih komisija saveza te obogatila njezin sadržaj mnogobrojnim novim akcijama i suradnjom s drugim djelatnostima Saveza te s istovjetnom komisijom u Sloveniji.

Najveći planinarski uspjeh: **Borna Čujić**, sedamnaestogodišnji sportski penjač, član PK-a »Pulfer« iz Zagreba seniorski je prvak Hrvatske u bolderu za 2014. te reprezentativac koji je ove godine na penjalištima u Sloveniji ispenjao smjerove težina 8a, 8b i 8c, a u Makedoniji jedan od najtežih boulder uspona (8a). Na europskom prvenstvu osvojio je 12. mjesto.

Najbolji rad s mladima: **Sekcija »Gojzeki« HPD-a Željezničar** iz Zagreba istaknula se kvalitetnim radom s djecom iz OŠ »Zaprude« kroz malu planinarsku školu na Sljemenu, edukativne vježbe i redovne izlete koji su uvijek posjećeni s više od 100, a često i s više od 150 sudionika.

Najveći doprinos planinarskoj publicistici:

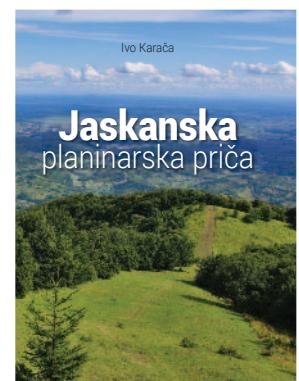
Ivo Karača istaknuo se kao autor knjige »Jaskanska planinarska priča« koja je izdana povodom 100. godišnjice planinarstva u Jastrebarskom, u izdanju HPD-a »Jastrebarsko« i izdavačke kuće »Nova stvarnost«.

Dr. Željko Poljak istaknuo se kao autor knjige »Hrvatsko planinarstvo u 1000 slika«, koja je tiskana krajem 2014. godine povodom 140. obljetnice hrvatskog planinarstva.

Alan Čaplar istaknuo se kao autor i urednik knjige »Hrvatsko planinarstvo u 1000 slika«, koja je tiskana krajem 2014. godine povodom 140. obljetnice hrvatskog planinarstva.

GOJZEKI

Najbolja web stranica: www.hpd-gorscica.hr atraktivno je uređena, članom se može, kao i na izlete prijaviti on-line, izvještaji s izleta objavljaju se u obliku priča, imaju poveznicu na *Youtube* kanal za svoje materijale, a za pojedine izlete imaju GPS rute koje se mogu preuzeti s *Google Eartha*, bogatu fotogaleriju, prognozu vremena i korisne linkove.

Najbolja planinarska kuća: **planinarski dom Omanovac** u vlasništvu PD »Psunj« iz Pakraca svojim sadržajima i uređenim okolišom privlači sve više posjetitelja.

Najbolji upravljač planinarske kuće je HPD »Zrin« iz Petrinje, koji velikim trudom nakon temeljite obnove planinarskim domom »Matija Filjak« na samom vrhu Hrastovičke gore upravlja na vrlo kvalitetan način.

Najbolji domaćin/domar planinarske kuće: **Livio Faraguna**, član PD-a »Skitaci« iz Labina istaknuo se kvalitetnom brigom, zalaganjem, gostoprimstvom i uslugama u planinarskoj kući Skitača.

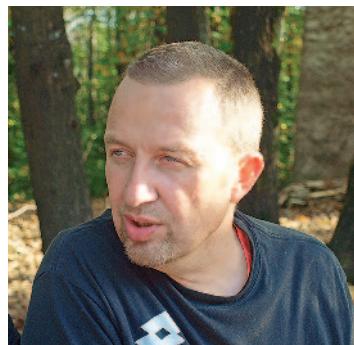

Najbolji vanjski suradnik: **Grad Ogulin** dao je velik doprinos angažiranjem grada i njegovih ustanova u organizaciji središnje proslave povodom 140. obljetnice hrvatskog planinarstva 26. travnja 2014.

Posebno priznanje: **Željko Brdal**, slijepi planinar, u rujnu 2014. uz pomoć vodiča iz HPD-a »Mosor« Split i HPD-a »Željezničar« Zagreb uspješno je izveo uspon na Dinaru, te o tome, kao i o svojem redovnom planinarskom djelovanju, pisao u »Hrvatskom planinaru« i promovirajući planinarstvo govorio za pisane i elektronske medije.

Zlatni znak HPS-a: **Krešimir Milas, posthumno.** Kao pročelnik Komisije za alpinizam HPS-a dao je veliki zamah toj specijalnosti u HPS-u organizacijom niza akcija u zemlji i inozemstvu, uredio sustav školovanja u alpinizmu te vodio tu komisiju na vrlo kvalitetan način. Za svoje zalaganje u ovoj godini sigurno bi bio nositelj jednog od priznanja, no nažalost smrtno je stradao u lavini na Khan Tengriju u Kirgistanu te mu je Izvršni odbor HPS-a posthumno dodjelio Zlatni znak HPS-a.

Hrvatski planinarski savez u 2014. godini

Darko Berljak, glavni tajnik HPS-a

Hrvatski planinarski savez zaključio je 2014. godinu s udruženih rekordnih 333 članica. Od toga 283 su planinarska društva i klubovi, 13 je županijskih i gradskih planinarskih saveza, 12 stanica vodiča te Hrvatska gorska služba spašavanja i njezine 24 stanice. Tijekom godine osnovano je 16 novih planinarskih društava i klubova u Gradcu, Podstrani, Čakovcu, Pločama, Donjoj Pušći, Šibeniku, Slunju, Lovincu, Karlobagu, Moravcima, Zadru, Podgori, Viru, Splitu, dva u Zagrebu i jedna nova Stanica HGSS-a u Čakovcu. Ukupan broj izdanih članskih markica na dan 22. prosinca 2014. bio je 7% ili 2083 više od prošle godine, odnosno iznosio je 30.601, što je i najveći broj podignutih markica u posljednjih 25 godina. Od toga 17.019 bilo je seniorskih markica, 8179 markica za umirovljenike i 5403 markica za mladež.

Kao i svake godine, u zemlji i inozemstvu ostvareno je nekoliko stotina kvalitetnih akcija – od organizacija velikih izleta, pohoda, susreta, škola, tečaja, natjecanja, ekspedicija, obilježavanja obljetnica i proslava do ostalih događaja u svim našim raznovrsnim djelatnostima.

Od saveznih akcija prije svega treba istaknuti one kojima se obilježavala visoka obljetnica – 140 godina organiziranog hrvatskog planinarstva pod visokim pokroviteljstvom Predsjednika Republike dr. Ive Josipovića.

U Ogulinu je 26. travnja u Školskoj sportskoj dvorani održana središnja svečanost, glazbeno-scenska priredba »Klek - kolijevka hrvatskog planinarstva« uz nazočnost 1200 planinara. Prije toga, otvorena je novouređena alpinistička zbirka u Zavičajnom muzeju, a nakon priredbe proslava je nastavljena usponom na Klek, a svim planinarskim udrugama koje su sudjelovale u svečanosti uručene su za tu prigodu izrađene spomenice. Tijekom cijelog dana u Ogulinu u uporabi je bio prigodni poštanski žig »140. obljetnica hrvatskog planinarstva«, tiskane su nove razglednice s motivom Kleka i letak o Alpinističkoj zbirci. Uz HPS, organizatori svečanosti u Ogulinu bili su Grad

Ogulin, Turistička zajednica Ogulina, Pučko otvoreno učilište Ogulin, HPD »Klek« i HGSS Stanica Ogulin, a u izvedbi i osiguravanju svih događanja sudjelovalo je nekoliko desetaka dužnosnika planinarskih udruga, vodiča, pripadnika HGSS-a i drugih planinara.

U Starigradu Paklenici 26. i 27. travnja održan je redovni godišnji sastanak Komisije za ledno penjanje UIAA. Uz HPS kao domaćina, na sastanku su sudjelovali predstavnici iz Slovenije, Švicarske, Francuske, Rusije, Ukrajine, Italije i Rumunjske.

U Pomeni na otoku Mljetu od 30. svibnja do 1. srpnja održano je 15. zasjedanje Balkanske planinarske unije (BMU) na kojoj je predstavljen rad našeg saveza i proslava obljetnice. Na sastanku su sudjelovali predstavnici svih 10 članica - nacionalnih planinarskih saveza iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Bugarske, Grčke, Makedonije, Slovenije, Srbije, Turske i Hrvatske. Po prvi put takvom sastanku nazočilo je svih deset predsjednika saveza, a osim njih u radu su sudjelovali predsjednik Cluba Alpino Italiano i predsjednica Europske pješačke federacije (ERA).

U Bujama 15. lipnja svečano je otvorena prva dionica Europskog pješačkog puta E-12, jednog od dvanaest europskih pješačkih putova, a koji je predviđen da pješačkim dionicama obalama Mediterana spoji Gibraltar i Atenu. Prvu dionicu od Plovanije do Poreča, u dužini 60 km uz pomoć HPS-a realizirao je Istarski planinarski savez. HPS je još jednom pokazao kako i sada, u 140. godini kontinuiranog djelovanja, svojim radom i dalje ostvaruje pionirsку ulogu u organizaciji i realiza-

ALAN ČAPLAR

Novogodišnja sjednica HPS-a 22. prosinca 2014.

ciji novih sadržaja za svoje članove i sve ljubitelje sporta, aktivnog odmora i druženja u prirodi i s njom. Otvorenju je prisustvovalo više od 250 planinara, ljubitelja hodanja i gostiju iz Hrvatske, Slovenije i Makedonije.

Na Velikom Alanu (Sjeverni Velebit) od 22. do 28. lipnja održana je Mala planinarska škola na kojoj je sudjelovalo 33 djece, članova planinarskih društava od 9 do 12 godina starosti. Škola je kao i one prijašnjih godina, bila vrlo uspješna, a osim planinarskih znanja i vještina, svi polaznici i instruktori s Velebita su ponjeli vrijedne uspomene i prijateljstva koja će se produbljivati i dalje širiti u hrvatskim planinama.

U Dugoj Resi i na Vinici u organizaciji HPS-a i HPD-a »Vinica« 28. i 29. lipnja održani su tradicionalni Dani hrvatskih planinara. Skup je okupio više od 750 planinara iz 71 planinarskog društva, među kojima i četiri planinarska društva iz BiH.

Na još jednoj tradicionalnoj akciji, usponu na najviši vrh Hrvatske - Dinaru (1831 m) 5. kolovoza, sudjelovalo je 130 članova iz 23 planinarska društva, čime je obilježen Dan pobjede i domovinske zahvalnosti, Dan hrvatskih branitelja i 19. obljetnica vojno-redarstvene operacije »Oluja«.

Povodom 140. obljetnice hrvatskog planinarstva 24. rujna, HPS i planinarska društva i klubovi predstavili su svoju djelatnost nizom akcija pod zajedničkim naslovom »Dan otvorenih vrata« kojemu je osnovni cilj bio približiti planinarske aktivnosti zainteresiranom građanstvu i predstaviti našu djelatnost u svim sredinama gdje je

razvijeno planinarstvo, sadržajima i programom koji ih najbolje predstavlja (predavanja, projekcije, izložbe, druženja ili sl.).

U Slovenskom planinskom muzeju u Mojstrani 7. studenoga otvorena je izložba »Zajedno u planinama« / »Skupaj v gorah« koja je prikazala bogatu i raznorodnu dugogodišnju suradnju hrvatskih i slovenskih planinara. Velikim brojem slika predstavljena je i tradicija pohoda i susreta između hrvatskih i slovenskih planinarskih društava, kao i između nacionalnih planinarskih saveza. Poseban dio izložbe činio je prikaz ekspedicija u svjetsku velegorja, na kojima hrvatski i slovenski alpinisti već desetljećima ostvaruju rezultate prepoznatljive na svjetskoj razini.

Tijekom mjeseca studenog i prosinca u svim stručnim komisijama saveza započela je izrada dokumenata koji će biti polazna osnova »Strategije razvoja hrvatskog planinarstva 2015. – 2025.«, odnosno javne rasprave i tematske konferencije predviđene za početak sljedeće godine.

Međunarodni dan planina (11. prosinca) HPS, Slavonski planinarski savez i Park prirode Papuk 14. prosinca obilježili su devetim izletom »Nepoznati Papuk: Uvraljka – Pjetlova kosa« te otvaranjem planinarskog skloništa »Kneževa voda« na kojem se okupilo 200 planinara iz 25 društava. Geslo ovogodišnje proslave bilo je »Planine i planinska poljoprivreda«.

Nekoliko dana prije kraja 2014., nakon godine dana prikupljanja materijala, pripreme i uređivanja iz tiska je izašla fotomonografija »Hrvatsko planinarstvo u 1000 slika«, dosad najopsežnija knjiga o povijesti hrvatskog planinarstva, nesumnjivo najznačajnija trajna vrijednost obilježavanja naše 140. obljetnice.

Cijene članskih markica trinaestu godinu zaredom nisu se mijenjale, a tako će ostati i u 2015. godini. Prihod od markica koristi se u cijelosti za osiguranje u slučaju nesreće u planini za svakog našeg člana, za obnovu planinarskih objekta te za stručan rad članstva u naših 15 specijalističkih djelatnosti. Našom se članskom markicom osim navedenog, ostvaruju i povlastice od 50 % popusta u cijeni noćenja u planinarskim domovima u Hrvatskoj, Sloveniji i dijelu BiH, popusta u nekim trgovinama planinarske opreme, popusta u cijenama ulaznica u nacionalne parkove Paklenica,

Risnjak i Sjeverni Velebit te kupnji planinarske literature u sjedištu HPS-a.

Rad tijela HPS-a obavlja se na sjednicama Glavnog i Izvršnog odbora HPS-a. Sjednica Glavnog odbora održana je 22. veljače. Na njoj je uz uobičajeni dnevni red prihvaćen zaključni račun i godišnji proračun Saveza s uskladenim veličinama prihoda i rashoda u iznosu od 2.474.855,38 kn za tekuću godinu, a od toga 535.000,00 kn za rad naših stručnih i organizacijskih komisija. Izvršni odbor na svojim sjednicama provodio je odluke Skupštine i Glavnog odbora, na temelju proračuna odlučivao o materijalno-financijskim poslovima, koordinirao rad komisija te raspravljao o 53 glavnih točaka dnevnog reda i pedesetak podtočaka. Sve sjednice Izvršnog odbora imale su kvorum, a Nadzorni odbor, odnosno njegovi članovi bili su nazočni svim sjednicama.

S ustanovama izvan HPS-a kontaktiralo se s pojedinim ministarstvima, njihovim odjelima i dužnosnicima, županijskim i gradskim upravama te drugim ustanovama oko pitanja povezanih s našom djelatnošću. Najintenzivniji su bili kontakti s Ministarstvom turizma oko donošenja Zakona o pružanju usluga u turizmu, a uz naše izuzetno zalaganje prihvaćen je prijedlog da se planinarske udruge brišu iz postojećeg članka 6. koji je otežavao jednu od naših osnovnih djelatnosti – organizaciju izleta i paket aranžmana. U novom zakonu propisat će se i ovlasti nacionalnih sportskih saveza u izdavanju licenci za osobe koje obavljaju turističke usluge aktivnog i pustolovnog turizma, u našem slučaju planinarskih specijalnosti. S Ministarstvom zaštite okoliša i prirode surađivalo se oko godišnjih dopuštenja za edukativne aktivnosti i istraživanja u speleološkim objektima. Sudjelovali smo na seminaru Vladinog ureda za udruge kako pristupiti izmjenama statuta nakon donošenja novog Zakona o udrugama. Surađivalo se s Državnim hidrometeorološkim zavodom, a nastavljeni su stalni kontakti sa svim javnim ustanovama nacionalnih parkova (Sjeverni Velebit, Risnjak i Paklenica) i parkova prirode (Medvednica, Papuk, Žumberak-Samoborsko gorje, Biokovo, Papuk, Učka i Velebit). Hrvatski olimpijski odbor sufinancirao je veći dio troškova inozemnih natjecanja za naše sportske discipline, platio je sve naše

članarine (oko 9.000,00 eura) u međunarodnim udrugama (UIAA, IFSC, ECSC), kao i plaće naših zaposlenika. Naš predstavnik sudjelovao je u radu sjednica Skupština Hrvatskog olimpijskog odbora i Odbora neolimpijskih sportova. Od Vijeća HOO-a prihvaćen je naš prijedlog da se sukladno međunarodnoj definiciji sporta (SportAccord) te postojanju svjetskih sportskih asocijacija (IFSC i ISMF) sportsko penjanje i planinarsko skijanje u nomenklaturi hrvatskog sporta, dosad definirani kao sportske grane u sportu »Planinarstvo«, proglaše samostalnim sportovima, ali kojima će HPS i dalje biti nacionalni krovni savez.

Na međunarodnom planu ostvareni su brojni zapaženi rezultati. U svjetskoj asocijaciji planinarskih saveza (UIAA) sudjelovalo se u radu Opće skupštine u Flagstaffu (SAD) te na sastanku EU Mountaineering Forum, asocijacija koja je postala Federacija europskih planinarskih saveza u osnivanju (Federation of European Mountaineering Associations), sa svrhom čvrste poveznice s Europskim parlamentom u Bruxellesu po pitanjima EU zakonodavstva povezanog s planinama i planinarstvom. Osim što smo organizirali proljetni sastanak na Mljetu, u Konjicu (BiH) smo sudjelovali na jesenskom sastanku Balkanske planinarske unije. Prije njega održana je 3. međunarodna konferencija »Planinarski objekti u funkciji razvoja turizma« na kojoj smo održali predavanje o hrvatskim iskuštvima u tom području. Suradnjom među planinarskim savezima udruženim u BMU sredinom

Sudionici Novogodišnje sjednice HPS-a

godine izrađen je interaktivni zemljovid koji prikazuje i daje detaljne informacije o svim planinarskim domovima, kućama i skloništima u zemljama članica te je postavljen na našu web stranicu. Kontaktiralo se i izravno surađivalo s nekoliko nacionalnih planinarskih saveza (Club Alpino Italiano, PS BiH, Albanije, Makedonije i Crne Gore), a posebice s Planinskom zvezom Slovenije (PZS). U sjedištu HGSS Stanice Ogulin 25. travnja održan je redovni godišnji sastanak najviših dužnosnika oba saveza te su i dalje odličnim ocijenjeni postignuti rezultati suradnje u nizu djelatnosti dogovorenih prijašnjih godina. Uz porast prodaje planinarske literature na HPS-u čiji je nakladnik PZS i obrnuto, održano je nekoliko zajedničkih sastanaka srodnih stručnih komisija oba saveza te ostvareno sudjelovanje na raznim akcijama (škole, tečajevi, logori, sportska natjecanja) u svojstvu aktivnih sudsionika ili promatrača. Na pojedinim planinarskim događajima u obje zemlje kao gosti redovno su sudjelovali visoki dužnosnici obaju saveza.

U natjecateljskim sportovima (sportsko penjanje i ledno penjanje) nastupale su juniorske i seniorske hrvatske reprezentacije i to na međunarodnim prvenstvima, na nekoliko svjetskih kupova i drugim natjecanjima. U sportskom penjanju mlađe dobne kategorije postižu sve bolje rezultate. Više desetaka natjecatelja i natjecateljica uključeno je u kategorizaciju hrvatskih sportaša, a prošireno je i financiranje naših sportaša mlađih dobnih kategorija putem I. razvojnog programa HOO-a.

Uručenje godišnjih nagrada HPS-a

Odnosi s novinskim i elektronskim medijima ostvarivali su se povodom održavanja pojedinih akcija, posebice u obilježavanju 140. obljetnice te gostovanjima u raznim emisijama koje su u cijelosti ili nekim dijelovima imali priloge o planinarstvu. Članci o našim djelatnostima objavljivani su u Večernjem, Jutarnjem i Novom listu, Slobodnoj Dalmaciji, u mnogim lokalnim novinama i raznim časopisima, ali i u vijestima, reportažama i emisijama na nacionalnim i lokalnim TV postajama te na mnogobrojnim internetskim portalima i web stranicama.

Kontakti s našim registriranim članicama (333) obavljani su od strane zaposlenika Saveza i članova tijela HPS-a nizom susreta na terenu, putem prijama stranaka u Uredu u Kozarčevu 22, telefonskim razgovorima, dopisivanjem e-poštom, objavama u časopisu »Hrvatski planinar« i preko dopisa upućenih na naša društva i klubove oko aktualnih tema, objašnjenja pojedinih pitanja, obavijestima o akcijama i prijedlozima za bolju suradnju. U 2014. godini predstavnici HPS-a bili su na više od stotinu događanja – osnivačkih i redovnih skupština, raznih proslava i ostalih akcija koje su organizirala planinarska društva, županijski i gradski savezi, stručne komisije, ali i druge ustanove u Hrvatskoj.

Godišnji prihod prema sadašnji pokazateljima bit će oko 5% veći od proračuna usvojenog na Glavnom odboru HPS-a, dok su rashodi zadržani u planiranim veličinama. Zbog višegodišnjeg brižnog poslovanja i dalje postoji pričuvni kapital za naredno razdoblje u kojem HPS neće ovisiti o sve težim gospodarstvenim uvjetima u Hrvatskoj i sve izraženijim finansijskim problemima u Hrvatskom olimpijskom odboru. Prihodi od članskog materijala iznose nešto manje od četvrtine ukupnih prihoda, a u proračunu HPS-a od tih sredstava namiruju se isključivo namjenski rashodi (uplaćeno se u cijelosti vraća onima koji su to i uplatili kroz osiguranje u slučaju nezgode i kroz stručni rad 15 komisija HPS-a u kojem sudjeluje više tisuća naših članova). Savez ostvaruje i devizne prihode putem vrlo dobre prodaje naše planinarske literature u inozemstvu.

Ured HPS-a sa svoja tri profesionalna djelatnika obavlja je sve svoje zadaće i poslove, a ponekad i one koje nisu u mogućnosti riješiti dužnosnici Saveza ili pročelnici komisija. Ured HPS-a je članstvu, ali i ostalim zainteresiranim iz zemlje, a sve više i iz inozemstva pružao obavijesti o našim planinama, planinarstvu i logistici pojedinih tura, brinuo se o preplati i financijskim poslovima izdavanja našeg časopisa, kontaktirao s raznim ustanovama i pravnim osobama izvan HPS-a, mnogobrojnim udruženim članicama u vezi članskog materijala i ostalih pitanja naše organizacije, suradivao s komisijama HPS-a te vodio vrlo uspješno vlastito poslovanje kroz planiranje, nabavu i prodaju planinarske literature, ugovaranja najamnina i sponzorstva te obavljanja ostalih poslova kako bi se ne računajući naplaćene članske markice osiguralo još 75 % ukupnih prihoda.

Časopis »Hrvatski planinar« izlazio je redovito s ažurnim vođenjem evidencije pretplatnika. Ne povećavajući cijenu pretplate časopis već treću godinu za redom ima povećan broj stranica, odnosno svi brojevi imaju format nekadašnjeg dvobroja »Hrvatskog planinara«. Naklada se kreće ovisno o dijelu godine, i to oko 1700 primjeraka uz određeni broj besplatnih i primjerka za razmjenu. Međutim, povećava se problem naplate pretplate za gotovo istih pedesetak naših članica i od 2015. godine, ukoliko ne podmire pretplatu, neće moći podizati članske markice. Stvarni troškovi izdavanja časopisa nešto su veći od prikupljenih pretplata, ali razlika se nadoknađuje prodajom oglasnog prostora i iz drugih izvora.

Obilježavanje 140. obljetnice hrvatskog planinarstva, uz manje izmjene ostvarilo je sve zadane programske sadržaje, a za sljedeću godinu preostalo je samo održavanje tematske konferencije o strategiji hrvatskog planinarstva, postavljanje nove planinarske kuće/skloništa na Ždrilu (Južni Velebit) koja rastavljena već duže vrijeme čeka raspoloživost helikopterskog transporta te organizacija završne akcije obilježavanja 140. obljetnice »Tragom prvog organiziranog planinarskog izleta«, 17. svibnja 2015. u Samoborskom gorju.

* * *

Ogulinski gradonačelnik Jure Turković prima nagradu HPS-a gradu Ogulinu u kategoriji »najbolji vanjski suradnik«

Raspon raznovrsnih djelatnosti Hrvatskog planinarskog saveza, jedinstven od ostalih nacionalnih planinarskih saveza u svijetu, ostvaruje se kroz rad 15 stručnih i organizacijskih komisija. Ukupno su izvele preko 500 akcija (prosječno 1,5 dnevno), ekspedicija, pohoda, susreta, škola, tečajeva, seminara, vježbi, predavanja, radionica i natjecanja na kojima godišnje sudjeluje oko četiri tisuće naših članova. Na taj način znatan dio našeg članstva svoj boravak u planinskoj prirodi ne provodi samo rekreativno, već ga volonterskim angažiranjem osmišljava i provodi kao stručnu i društveno korisnu djelatnost. Sažet opis rada komisija HPS-a u 2014. godini je sljedeći:

Planinarski putovi. Održana su tri tečaja za markaciste na Vinici, u Starigrad Paklenici i na Skitači koje je uspješno završilo 90 polaznika te četiri radionice za rad na GPS uređajima. Surađivalo se i održavali sastanci na terenu s NP Paklenica, Risnjak i Mljet, javnim ustanovama za upravljanje zaštićenim područjima, turističkim zajednicama, tvrtkom Garmin, Geodetskim fakultetom, županijskim planinarskim savezima, planinarskim društvima i HGSS-om. Dva predstavnika bila su na markacističkom tečaju u Lepeni (Slovenija), a slovenski instruktori na tečaju u Paklenici. Održana su dva sastanka s inicijatorima projekta gradnje planinarske staze duž Južnog Velebita, PD KBC Maksimir, popularno

zvane »Nova Premužićeva«, kao i dva sastanka sa sudionicima na projektu u NP Paklenica koji je preuzeo ulogu nositelja projekta. Održano je osam sastanaka Komisije na kojima se redovno koristi video veza sa članovima koji nisu u mogućnosti fizički nazočiti sastanku. Između ostalog, odlučivalo se o desetak prijedloga za osnivanje ili proširenje planinarskih obilaznica. Objavljen je veći dio Registra planinarskih putova, obilaznica i markacista u Hrvatskoj s pratećim sadržajima čije se dovršenje privodi kraju. U 2014. godini za HPO podijeljeno je 331 priznanje od kojih su brončanu značku primila 96 planinara, srebrnu 77, zlatnu 53, posebno priznanje 46, visoko priznanje 30 planinara i najviše priznanje 29 planinara.

Gospodarstvo. Raspisan je natječaj za dodjelu novčanih sredstava za obnovu, održavanje i izgradnju planinarskih objekata naših članica te je po njegovom zaključenju odobreno i poslije utrošeno ukupno 166.288,57 kn za planinarske domove i kuće Lipa, Prpa, Korita, Vagon, Krndija, Skitača, Zavižan, Orlove stine, skloništa Visočica, Crnopac i Ratkovo sklonište te umjetnu stijenu u penjačkom centru Poljud u Splitu. Osim navedenih sredstava utrošeno je i 18.500,00 za nabavku materijala za sklonište Ždrilo na južnom Velebitu (od donacija priupljeno je dodatnih 70.000,00 kn), ali još nije dopremljeno na lokaciju zbog nemogućnosti naleta helikopterom. Izrađeno je i isporučeno desetak plavih ploča za planinarske objekte. Ažurirani su podaci po dojavama podaci o planinarskim objektima u digitalnoj bazi GK i na webu HPS-a.

Promidžba i izdavačka djelatnost. Na webu HPS-a tijekom godine objavljeno više od 150 vijesti i obavijesti, a redovito su se doradivale stranice s raznim podacima. Osigurana je svakodnevna ažurnost kalendara akcija HPS-a, popisa vodiča, popisa obilaznika HPO-a, popisa priznanja i popisa planinarskih kuća. U suradnji s Planinskom zvezom Slovenije objavljeni su interaktivni web-zemljovidovi europskih planinarskih kuća s njihovim podacima. U suradnji s Hrvatskim olimpijskim odborom vijesti iz HPS-a dostupne su i u rubrici »Sportska Hrvatska« na naslovniči weba HOO-a (www.hoo.hr). U suradnji s Komisijom za alpinizam reaktivirana je domena glavnodaseklajmba.

com i uređeni sadržaji na njoj. Komisija je bila posebno angažirana na raznovrsnim poslovima vezanim uz obilježavanje 140. obljetnice hrvatskog planinarstva od vizualnog identiteta do medij-ske pratnje svih događaja proslave. Realizirana je izložba »Zajedno u planinama« u Slovenskom planinskom muzeju, a izniman angažman uložen je u pripremu monografije »Hrvatsko planinarstvo u 1000 slika«. Pripremljena su izdanja knjiga »Ilustrirana povijest speleologije u Hrvatskoj« i »Alpinistu trebaju brda« te zidni kalendar za 2015. Komisija je pomagala i planinarskim udrugama u pripremi njihovih izdanja (monografija povodom 100 godina HPD-a »Jastrebarsko«, dnevnik Opatijske planinarske obilaznice, novo izdanje dnevnika Hrvatske planinarske obilaznice i dr.).

Speleologija. Ukupno je 18 speleoloških udruga i odsjeka obuhvaćeno radom komisije. Najvažnije aktivnosti članica usmjerene su na edukaciju novih članova, pa je kroz 7 speleoloških škola prošlo ukupno 106 polaznika koji su položili ispit i tako stekli naziv speleologa-pripravnika. Održani su speleološki ispitni na kojima je pet kandidata steklo naziv »speleolog« i jedan »instruktor speleologije«. Održan je instruktorski seminar o opremanju speleoloških objekata na prostoru Park šume Golubinjak koji je okupio 57 sudionika iz 12 speleoloških udruga i seminar o digitalizaciji speleološkog nacrta u Zagrebu s 28 polaznika. Sudjelovalo se na Balkanskoj speleološkoj konferenciji u Sofiji (Bugarska) i već na 22. po redu Medunarodnoj školi krša s temom »Mikroorganizmi u kršu« u Postojni (Slovenija). Značajnija istraživanja bila su na speleološkoj ekspediciji »Rožanski kukovi 2014« (22 jame i 5 špilja, 25 novih ulaza u jame). U okviru znanstvenih istraživanja u okviru projekta »Istraživanje dubokih jama NP Sjeverni Velebit« dovršena su jednogodišnja mikroklimatska mjerenja u jami Sirena te su proučavana geomorfološka i hidrološka svojstva istraživanih jama s posebnim naglaskom na stalni led u podzemlju. U ovogodišnjih deset istraživanja jamskog sustava »Kita Gačešina - Draženova puhaljka« topografski je snimljeno 1381 m, a nova ukupna duljina jamskog sustava iznosi 27.604 m i trenutno se nalazi na 158. mjestu po duljini na svijetu. Organizirano je istraživanje špilje Munižabe na Crnopcu čiji je volumen veći od 2 milijuna kubnih metara, što

predstavlja najveće podzemne prostore u Hrvatskoj, a obzirom na blizinu Kite Gačešine, postoje perspektive povezivanja tih špilja u jedinstveni špiljski sustav duljine preko 37 km. Održana su tri speleo-logora »Gorski kotar«, »Crnopac« i »Cetina« s ukupno 18 udruga. U Lepoglavi je organiziran trodnevni Skup speleologa sa sudjelovanjem 177 spelologa iz Hrvatske i inozemstva. U Karlovcu je održan Speleo-film festival na kojem je prikazano 29 filmova iz 16 zemalja. Predstavnici ekspedicije Lukina jama - sifon 2013., primljeni su kod Predsjednika RH dr. Ive Josipovića koji je bio pokrovitelj te akcije.

Alpinizam. Uspješno su provedena tri hrvatsko-slovenska otvorena nacionalna prvenstva u lednom penjanju (Bjelovar, Zagreb, Češnjica). Dva reprezentativca nastupala su na UIAA Svjetskom kupu u lednom i dry-tooling penjanju u Švicarskoj i Francuskoj. Na zimskom logoru na Prenju (BIH) sudjelovali su alpinisti iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine, a na BMC Winter International Meet 2014 u Škotskoj okupilo se 44 penjača iz 26 država uz naša dva predstavnika. Komisija je preuzeila sve poslove organizacije trodnevnog sastanka UIAA komisije za ledno penjanje u proljeće u Starigrad Paklenici. U NP Gesäuse (Austrija) organiziran je ljetni logor uz sudjelovanje alpinista iz gotovo svih dijelova Hrvatske. Dvojica naših alpinista sudjelovala su prvi puta na prestižnom Trad Climbing Meeting Valle dell'Orco u Italiji. Održan je tradicionalni memorijalni logor »Glavno da se klajmba« na Biokovu koji je prerastao u najmasovniji skup alpinista u regiji. Po prvi puta Komisija je organizala radionicu za dry-tooling penjanje. Održane su sve planirane ljetne alpinističke škole članica Komisije te ispit i seminar za voditelje takvih škola u Baškim Oštarijama. Zamah u radu Komisije za alpinizam i mnoge nove akcije u Hrvatskoj u inozemstvu mogu se zahvaliti izuzetnim radom njegovog pročelnika, no nažalost Krešimir Milas smrtno je stradao od lavine ovog ljeta na Khan Tengriju u Kirgistanu.

Vodiči. Održano je šest tečaja za vodiče A standarda s ukupno 152 polaznika te četiri tečaja za B, D i C standarde te ledenjački seminar s 43 polaznika. Na osam ispita za vodiče pristupilo je 157 kandidata. Surađivalo se i na međunarodnom planu: na Platku je održan sastanak s predstavnici

cima SPV Sarajevo i PSHB na temu razvoja vodičke djelatnosti u BiH i pomoći od strane VS HPS-a. Na Blidinju (BiH), na izvedbi dva tečaja PSHB, voditelj i 2 instruktora bili su iz Hrvatske. U Lopati (BiH) naši predstavnici prezentirali su Vodičku službu HPS na Danima »Via Dinarice« u sklopu Outdoor Film Festivala Kreševu. Od ostalih vrlo intenzivnih i uspješnih aktivnosti Komisije, u Brinju je održana radionica za vodstva stanica vodiča, na poziv Komisije za alpinizam sudjelovalo se na Seminaru za voditelje ljetnih alpinističkih škola na Baškim Oštarijama, a na istom mjestu organiziran je seminar za vodiče instruktore za 34 polaznika. Komisija je ostvarila vlastite prihode koji su gotovo četiri puta veći od onih iz proračuna HPS-a.

Planinarsko skijanje. Uz sva nastojanja u Hrvatskoj i dalje nema natjecatelja koji može ostvariti neki značajniji rezultat na svjetskom i europskom prvenstvu, pa se iz tih razloga na njih nije ni prijavljivalo. Komisiji predstoji potaknuti veće zanimanje za planinarsko skijanje te osposobiti novu generaciju skijaša koja bi se nakon treninga i priprema uključila u međunarodna natjecanja.

Sportsko penjanje. Održana su državna prvenstva mlađih kategorija i seniora u sve tri discipline (boulder, brzinsko, težinsko), dva u Zagrebu i jedan u Puli. Mlada reprezentacija Hrvatske od ove je godine podjeljena na A (14 – 18 god.) i B momčad (10 – 13 god.) i svaka radi po svom programu. Održana su dva penjačka kampa B reprezentacije – na Kalniku i u Dvigradu te kvalitetne pripreme u Švicarskoj i Austriji za članove A momčadi. Tijekom 2014. ostvarena je odlična suradnja sa reprezentacijom Slovenije koja je više puta omogućila zajedničke treninge naših s njihovim najboljim penjačima u Ljubljani. Natjecatelji su postigli kvalitetne rezultate u muškoj i ženskoj konkurenciji u disciplinama težinsko i boulder – šest prvih i jedno drugo i treće mjesto na regionalnim kupovima, jedno drugo mjesto na Youth Color Climbing Festivalu u Austriji, peto mjesto na Outdoor festivalu u Sloveniji te dva petnaesta mesta na Europskom juniorskom kupu u Austriji i Europskom prvenstvu u Italiji. Usklađen je Natjecateljski pravilnik u skladu sa zahtjevima HOO-a te izrađen Priručnik o uređenju sportsko penjačkih smjerova.

ALAN ČAPLAR

Posebno priznanje HPS-a dodijeljeno je Željku Brdalu

Komisija za zaštitu prirode. Dan planeta Zemlje obilježen je 22. travnja, predavanjem o Medvednici i obilaskom kamenoloma Bizek, a tom prilikom održana je pokazna akcija čišćenja u suradnji s lokalnim stanovnišvom. Akcija »Zelena čistka« pod imenom »Jedan dan za čisti okoliš« organizirana u sklopu globalnog pokreta »Let's do it!«, projekta »World Cleanup day« održana je 26. travnja ove godine. Osim što je upisano nekoliko divljih odlagališta koja su uočena, planinari su sudjelovali u iznošenju desetaka tona otpada svih vrsta iz planinske prirode. Obilježavanje Dana zaštite planinske prirode RH i Dana zaštite okoliša provelo se akcijom Zeleno-plave opcije kada je organizirana radna akcija na Promini s matičnim društvom iz Drniša. Aktivnost te opcije proširena je na suradnju s Kulturnim društvom Slovencev »Dr. France Prešeren« iz Šibenika odnosno s njihovom sekcijom planinara radnom akcijom u NP-u »Krka«. U dugogodišnjoj kvalitetnoj suradnji s JU PP Medvednica, obilježen je 26. rujna Svjetski dana čistih planina, XXI. tradicionalnom akcijom uređenja i čišćenja staza na Medvednici s 200 sudionika koje su većinom činili učenici i nastavnici nekoliko osnovnih škola iz Zagreba. Komisija održava pripremne sastanke s novinarima uoči planiranih akcija potičući promociju zaštite prirode kroz medije povodom Dana planeta Zemlje, Dana biološke raznolikosti, Dana zaštite ozonskog omotača, Svjetskog dana čistih planina i Međunarodnog dana planina, a surađuje i s drugim udrugama na zaštitu šuma, podzemlja i

očuvanju ruralnog života u planinskim područjima (Ekološko društvo Žumberak i udrugom Zrinska gora).

Komisija za školovanje. Prema poslanim programima uskladenim s Pravilnikom opće planinarske škole u HPS-u, popisom instruktora, predavača i izvještajima o održanim planinarskim školama članica, Komisija je poslala organizatorima 1056 diploma HPS-a za poimenično navedene završene polaznike planinarskih škola. Osim njih poslala je 117 diploma za polaznike alpinističkih i 150 sportsko-penjačkih škola koje su uskladene s pravilnicima tih djelatnosti, što je u 2014. ukupno 1.323 odškolovanih članova u Savezu, i to većinom mlađe dobi.

Komisija za suradnju s upravama zaštićenih planinskih područja. Prema potrebama koordinira je rad komisija koje s dužnosnicima Saveza i Uredom HPS-a surađuju s upravama nacionalnih i parkova prirode te ostalim upravama zaštićenih planinskih područja, međutim zbog specifičnosti naših stručnih komisija i konkretnih slučajeva prevladavaju izravni kontakti naših specijalnosti s tim ustanovama.

Komisija za visokogorske uspone, daleka planinarska putovanja i pohode. Planinarskim društvima i ostalim korisnicima u HPS-u daval je mišljenja, savjete i kontakte za njihove planinarske akcije u inozemstvu te koordinirala odlazak naših planinara na pohod BMU-a na Elbrus u Rusiji.

Priznanja. Na osam sjednica obrađeno je 177 zahtjeva pristiglih iz 26 planinarskih društava, a na skupštinama naših članica i u drugim svečanim prilikama dodijeljena su sljedeća priznanja HPS-a: 13 plaketa, 24 zlatna, 29 srebrna i 97 brončana znaka HPS-a.

Povijest planinarstva. Izvedena je detaljna obnova i proširenje alpinističke zbirke u Zavičajnom muzeju koja je svečano otvorena u sklopu obilježavanja 140. obljetnice hrvatskog planinarstva krajem travnja u Ogulinu. Također, u programu obilježavanja obljetnice u Slovenskom planinskom muzeju u Mojstrani pripremljena je i početkom studenog postavljena izložba »Zajedno

u planinama» za koju su prikupljeni mnogi povijesni dokumenti i fotografije oba saveza o suradnji hrvatskih i slovenskih planinara i alpinista. Postava izložbe dogovorena je za nekoliko mjesta u Sloveniji i Hrvatskoj sljedeće godine.

Statutarno, kadrovska i normativna djelatnost.

Prema potrebi i primljenim zahtjevima, komisija je pregledavala i davala mišljenja za ugovore, pravilnike, statute naših članica i druge dokumente za Ured HPS, komisije Saveza, Izvršni i Glavni odbor HPS-a, a također je kontaktirala s nadležnim državnim tijelima oko provedbe novog Zakona o udruženjima.

Hrvatska gorska služba spašavanja. Služba je pravna osoba s javnim ovlastima, ali statutarno i zbog niza zajedničkih interesa čvrsto je povezana s HPS-om. U HGSS-u djeluje više od 800 osoba koje su obvezno i članovi planinarskih društava, a kao pripadnici HGSS-a predstavljaju najškolovaniji, najstručni i najspremniji dio članstva HPS-a, s nizom međunarodnih licenci. U našim planinarskim društвima, na planinarskim školama te tečajevima stručnih komisija organizirana su mnogobrojna predavanja o HGSS-u, opasnostima u planinama i postupanja u slučaju nesreće kao i terenske vježbe u želji proširenja znanja i povećanja sigurnosti što većeg broja našeg članstva. Služba osniva niz obavještajnih točaka, množe od njih i u planinarskim društвima čija su sjedišta u blizini frekventnih planinarskih područja. U 2014. godini obavljeno je više od 1500 intervencija i akcija spašavanja na svim neurbanim područjima u Hrvatskoj, gdje se može učinkovito upotrebiti spašavateljska oprema, tehnika i iskustvo gorskog spašavanja. Uz redovnu djelatnost spašavanja i zbrinjavanja unesrećenih, održavalo se na skijališima i u planinskim nacionalnim parkovima te na svim većim akcijama HPS-a. Služba ima stabilan izvor financiranja iz državnog proračuna te vrlo visok status i opće uvažavanje u našem društву.

* * *

Treba istaknuti da svaka udružba, savez, ustanova ili neka druga zajednica bilo gdje na svijetu u svom radu ima i određenih nedostataka, ograniče-

nja ili problema. U HPS-u postoje teškoće s naplatom članskog materijala od pojedinih društva koja ga ne plaćaju ili to čine s velikim zakašnjenjem, iako se ta sredstva kroz akcije komisija i plaćanjem police osiguranja, vraćaju njihovom članstvu. Spomenuli smo i uporno neplaćenje preplate »Hrvatskog planinara« od strane naših članica (oko 20%).

Zna se dogoditi da se ponekad akcije nekih od planinarskih specijalnosti obavljaju bez koordinacije s komisijama tih djelatnosti i ne poštujući važeće pravilnike. Kao mnogo puta u proteklih 140 godina postojanja, nezadovoljni smo općim statusom planinarstva u našem društву, posebno u vezi planinarskih objekata i planinarskih putova, koje osim našeg članstva koriste i drugi. U svakoj prilici skrećemo pozornost nadležnim ministarstvima o našim specifičnostima i teškoćama koja se ogledaju u provedbi nekih zakona i propisa iz područja sporta, turizma i ugostiteljske djelatnosti. Vidljiv je pad interesa i volje za volonterski društveni rad, posebice u komisijama i tijelima Saveza. Stalna nam je želja još bolja suradnja s planinarskim društвima, županijskim i gradskim planinarskim savezima, odnosno da nam oni, ali i pojedinci čeće pišu o svom radu, problemima i prijedlozima, kako ih bismo pokušali zajednički riješili na dobrobit svih hrvatskih planinara.

Tijekom godine provedeno je još niz drugih aktivnosti koje u ovom pregledu nisu navedene, ali na svakom je da prema ovom izvještaju objektivno ocjeni svrstagaju li ostvareni rezultati 2014. u jednu od uspješnijih godina organiziranog hrvatskog planinarstva. Uz niz vrijednih planinarskih postignuća, poslovanje krovne udruge bilo je uspješno unatoč nepovoljnim gospodarskim uvjetima u Hrvatskoj, a zabilježili smo dosad najveći broj registriranih planinarskih udruženja i znatan porast članstva. Sigurni smo da će se ljubav prema hrvatskim planinama, tradicija, povezanost, prijateljstvo i izuzetno angažiranje svih koji daju svoj doprinos u organiziranom hrvatskom planinarstvu, nastaviti i u sljedećim godinama.

Svim dužnosnicima, pročelnicima i članovima komisija, zaposlenicima i suradnicima te planinarskim udruženjima i svim planinarima HPS-a zahvaljujemo na njihovom djelovanju u hrvatskim i inozemnim planinama, podzemnom svijetu i zaloganju u društvenom radu, čime su pridonjeli da je 2014. godina bila planinarski vrlo uspješna.

Zajedno u planinama

Stoljetna uspješna suradnja hrvatskih i slovenskih planinara

Krunoslav Milas, Zagreb

Upetom mi je razredu profesor zemljopisa, koji je u meni i potaknuo želju za planinarenjem, rekao da je, eto, navršio pedeset godina te namjerava zatvoriti svoju knjigu lutanja planinama pa će svake godine posjetiti planinu sto metara nižu nego prethodne godine. Tada sam prvi put čuo da je netko planinar »na tamo neki« Triglav. Usput, moj je profesor ispunio obećanje; tijekom dvadeset pet godina posjetio je sve planine u okružju. Posljednja mu je »planina« bila Grmoščica iznad Zagreba, visoka 250 metara.

Prijatelj i alpinist Ljubo iz Maribora kupio je prije dvadeset godina, bez obzira na sve nevolje, stan u Starigradu Paklenici jer je želio tijekom godine boraviti u prostoru, kako je on rekao, alpinistima jednako zanimljivom kao što je Zermatt u Švicarskoj.

Blaž, svećenik iz Međimurja, zaljubio se u planine pošto ga je njegov oficir Slovenac, tamo

negdje u Srbiji, jedno uskrsno jutro odveo da vidi izlazak sunca. Nakon toga je 36 (slovima trideset i šest!) puta bio na Triglavu, a o svojim je planinarskim doživljajima napisao tri knjige.

Tijekom posljednjih četrdesetak godina u zagrebačkim su planinarskim društvima zasavske planine bile najčešća destinacija.

Bila mi je posebna čast kad mi je krajem osamdesetih godina prošlog stoljeća ponuđeno da budem suradnik na planinarskom dijelu knjige »Po Žumberku i Gorjancima« (Novo Mesto, 1989.), koja je tiskana u za današnje vrijeme nemogućoj nakladi od 5000 primjeraka.

Moj je nečak prošlo ljeto presretan došao kući s usklikom: »Stric, sada mogu sve! Ispenjal sam Čopov steber!« Nažalost, stradao je u Kirgistanu, kamo je otišao u jednoj slovensko-hrvatskoj ekipi.

Koliko bih još sličnih primjera o povezanosti hrvatskoga i slovenskog planinarstva trebao navesti? Primjera ima na stotine, tisuće!

Slovenija i Hrvatska susjedne su zemlje, tijekom povijesti bile su u raznim državnim odnosima, a danas su obje države članice Europske unije. Zemljopisna blizina oduvijek je upućivala ljudе na međusobne kontakte na svim poljima ljudske aktivnosti, pa tako i u zanimanju za planinsku prirodu i odlaske u planine

Janez Vajkard Valvasor obišao je mnoge slovenske i hrvatske planine i opisao ih u djelu Slava Vojvodine Kranjske

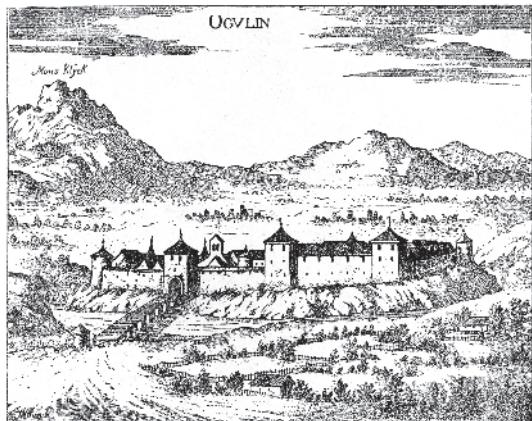
Baltazar Hacquet je svoja brojna putovanja i uspone u slovenskim i hrvatskim planinama zapisao u nekoliko knjiga

Johannes Frischauf potaknuo je osnivanje HPD-a 1874., a dao je i velik doprinos istraživanju slovenskih Alpa

Jakob Aljaž, legendarni Triglavski župnik, iznimno zaslužan za slovensko planinarstvo, proglašen je začasnim članom HPD-a

Valvasorov prikaz Ogulina i Kleka u djelu Slava Vojvodine Kranjske

Ne treba se stoga čuditi što je Hrvatski planinarski savez, u povodu obilježavanja 140. obljetnice osnivanja Hrvatskoga planinarskog društva, u suradnji s Planinskom zvezom Slovenije priredio izložbu o suradnji hrvatskih i slovenskih planinara. Priređena je u Slovenskom planinskom muzeju u Mojstrani kako bi se istaknuo važan dio zajedničke povijesti koji svjedoči o prijateljstvu, druženju i suradnji hrvatskih i slovenskih planinara. Postavom te izložbe prikazan je niz događaja iz dugogodišnje, bogate tradicije, sa željom da se veze nastave i u budućnosti. Izložba će još gostovati u većim hrvatskim i slovenskim gradovima.

Slovenija i Hrvatska susjedne su zemlje, tijekom povijesti bile su u raznim državnim odnosima, a danas su obje države članice Europske unije. Sloveniju obilježavaju prekrasne Istočne Alpe, s najveličanstvenijim od svih vrhunaca, Triglavom, a Hrvatsku moćno Dinarsko gorje, s golemlim lancem Velebita i najvišom gorom Dinarom. Zemljopisna blizina oduvijek je upućivala ljude na međusobne kontakte na svim poljima ljudske aktivnosti, pa tako i u zanimanju za planinsku prirodu i odlaske u planine.

Planinarske veze hrvatskih i slovenskih planinara postoje već stoljećima. Još je u 17. stoljeću Janez Vajkard Valvasor, rođen u Ljubljani, obilazio mnoge slovenske i hrvatske planine i krajeve te ih opisao u svojemu najpoznatijem djelu »Die Ehre des Erzogthums Crain« (»Slava Vojvodine Kranjske«), objavljenom 1689. u Nürnbergu. Zanimljivo je da je njegovu cjelokupnu osobnu biblioteku otkupila i sačuvala

Zagrebačka nadbiskupija. Ona se i danas nalazi u Zagrebu, u knjižnici Nadbiskupije i Hrvatskom državnom arhivu.

Balthasar Hacquet je u 18. stoljeću svoja brojna putovanja i uspone u slovenskim i hrvatskim planinama, kao i etnološka istraživanja, zapisao u nekoliko knjiga: »Oryctographia Carniolica«, »Physikalisch-politische Reise aus den Dinarischen durch die Julischen, Carnischen, Rhätischen in die Norischen Alpen im Jahre 1781 und 1783« i drugima.

Johannes Frischauf (1837. – 1924.), sveučilišni profesor matematike u Grazu, posebno je važan, kako za slovensko, tako i za hrvatsko planinarstvo. Upravo je on 1874. potaknuo osnivanje Hrvatskoga planinskog društva. Planinarski dom na Okrešlju u Kamniškim Alpama nosi njegovo ime, a Slovensko planinsko društvo izabralo ga je 1893. za svoga počasnog člana. Godine 1889. Frischauf je proglašen i začasnim članom Hrvatskoga planinarskog društva, i to pod rednim brojem 1.

Hrvatsko planinarsko društvo skupljalo je 1912. dobrovoljne priloge za izgradnju Aljaževa doma i sudjelovalo s velikim brojem planinara na svečanosti njegova otvorenja. Jakob Aljaž (1845.

Skijaška utakmica zagrebačkih i celjskih planinara na Velikom dolu u Samoborskom gorju 1935.

– 1927.), legendarni triglavski župnik, iznimno zaslužan za slovensko planinarstvo, bio je poznat i cijenjen i među svim hrvatskim planinarima koji su posjećivali područje Triglava. Stoga je 1924. i Aljaž proglašen začasnim članom Hrvatskoga planinarskog društva, pod rednim brojem 5. U zapisniku svečane skupštine HPD-a 1924. zabilježeno je da se »dvoranom prolomio gromoglašan pljesak, kada je ušao Aljaž, koji je u svojoj 80. godini osobno došao u Zagreb primiti znak počasnog člana HPD-a«.

Mjesta najčešćih susreta bila su Triglav u Julijskim Alpama i Paklenica na Velebitu. Od prvoga zabilježenog hrvatskog uspona na Triglav koji je 1898. izveo Martin Dokša, pa sve do danas, Triglav je hrvatskim planinarama čest cilj, od mnogobrojnih individualnih uspona, organiziranih velikih skupina, tradicionalnih godišnjih izleta mnogih planinarskih društava do penjanja u sjevernoj triglavskoj stijeni te održavanja ljetnih i zimskih alpinističkih logora. Za mnoge je prijašnje generacije hrvatskih penjača uspon po Čopovom stebru bio »ulaznica« za vrhunski alpinizam.

Početkom šezdesetih godina prošlog stoljeća u Paklenici su se počeli održavati redoviti skupovi alpinista, s kampiranjem u Anića luci. Od početka njihovih održavanja najbrojniji su bili slovenski penjači. Ispenjali su mnoštvo prvenstvenih smjera, a početkom osamdesetih godina uveli su u Paklenicu slobodno penjanje te se poslije iskazivali u natjecanjima »Big Wall Climbing«. Nakon 1995. Paklenica je postala penjačko središte u koje se

zbog blage klime dolazi gotovo cijele godine, a mnogi zbog atraktivne kombinacije penjanje – more daju prednost ljetu.

U graničnim planinama od davnina postoje putovi kojima se može prijeći s jedne strane planine na drugu, iz jedne zemlje u drugu. Najljepši od tih putova postali su markirani planinarski putovi i tijekom godina njima su prošle tisuće hrvatskih i slovenskih planinara. O tome svjedoče planinarski dnevnići, žigovi i značke. Suradnjom zagorskih i štajerskih društava prvi je 1968. otvoren »Bratski planinarski put« (Štajersko-zagorska krožna pot), da bi poslije bilo otvoreno još nekoliko prekograničnih veznih putova. Trenutačno su prekinuti zbog ograničenja prelaska granice, no HPS i PZS nastoje da se ponovno uspostavi odgovarajući režim prelaska.

Međusobno druženje i zajednički rad na trasiranju i održavanju takvih putova dublje su povezali planinarska društva u Sloveniji i Hrvatskoj. Pokušamo li ih nabrojiti, uvijek postoji opasnost da koje zaboravimo. Zato je najbolje tek spomenuti da takvi oblici suradnje postoje desetljećima. Prvi veći korak ostvaren je još 1906. kada je u Pazinu osnovana podružnica Slovenskoga planinarskog društva iz Ljubljane. Kontakti i poznanstva brzo su prerasli karakter usputnih susreta; počela su sve češća druženja, koja su prerasla u prijateljstva.

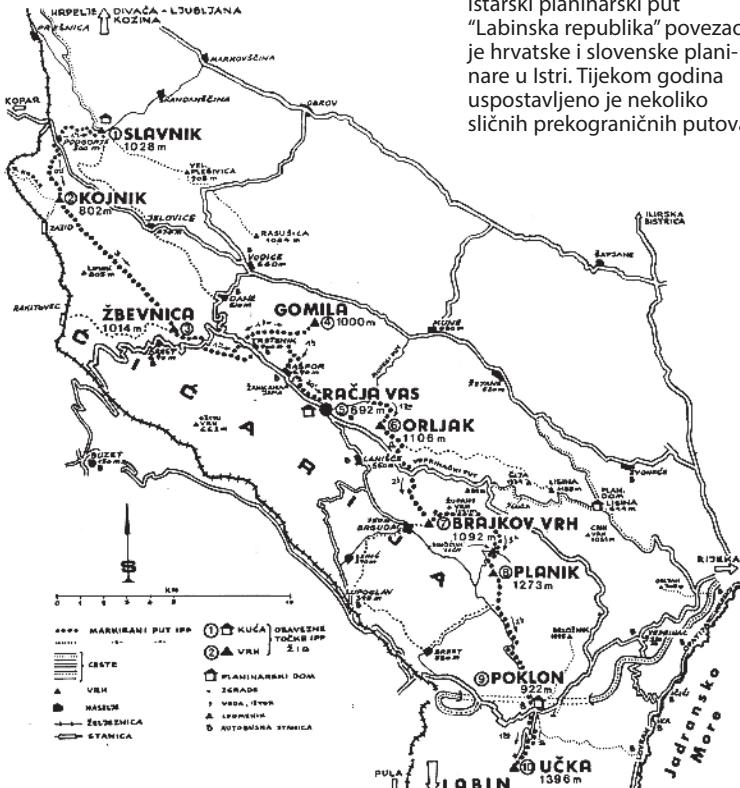
Suradnja se posebno produbljuje čestim posjećivanjem pohoda što ih organiziraju planinarska društva iz obiju zemalja. Neka su od njih svoje veze potvrdila bratimljenjem i potpisivanjem sporazuma o suradnji. Na primjer, redoviti susreti

Hrvatsko-slovenski tečaj za gorske spašavatelje na Medvednici

Zajednički uspon samoborskih, splitskih i ljubljanskih planinara na Triglav 1961.

Istarski planinarski put "Labinska republika" povezao je hrvatske i slovenske planinare u Istri. Tijekom godina uspostavljeno je nekoliko sličnih prekograničnih putova

na pohodima bili su povod za potpisivanje »Listine o prijateljstvu i sodelovanju« 2002. na Pohorju i 2003. na Medvednici, kojom su svoju višegodišnju suradnju okrunili PD »Ericsson Nikola Tesla« iz Zagreba i PD »Planika« iz Maribora. Kao kuriozum valja spomenuti da Slovenski dom Kulturno prosvjetnog društva »Bazovica« u Rijeci od osnutka 2002. ima planinarsku skupinu kojoj je jedan od ciljeva povezivanje hrvatskih i slovenskih planinara. Njeni su članovi preko planinarskih društava riječkog područja i PD-a »Snežnik« u Ilirskoj Bistrici većinom učlanjeni u oba saveza. Na Dan državnosti Hrvatske i Slovenije 2012. planinarska skupina KPD-a »Bazovica« organizirala je istovremeni uspon hrvatskih i slovenskih planinara na Triglav, Dinaru i Učku.

Kao što surađuju društva, tako to čine i planinarski savezi. Više od jednog stoljeća duga je suradnja hrvatskoga i slovenskoga planinarskog saveza. Za ilustraciju tih bogatih veza spomenimo redovite godišnje sastanke predstavnika dvaju saveza, koji se naizmjence održavaju u hrvatskim ili slovenskim brdima.

Često su planinari jedne zemlje poticali one u drugoj da započnu neku novu aktivnost i pomagali im u njenoj realizaciji. Treba spomenuti inicijativu i suradnju pri osnivanju Hrvatske gorske službe spašavanja. Uroš Župančić (1911. – 1992.), voditelj Centrale GRS Jesenice, pružio je svu potrebnu pomoć i informacije pri službenom osnivanju hrvatske Gorske službe spašavanja u okviru Hrvatskoga planinarskog saveza 1950. godine. Tijekom godina redovito su se održavale zajedničke zimske i ljetne akcije te tečajevi za spašavatelje i alpiniste.

Spomenimo i suradnju u posebno teškim trenucima. Na Kavkazu su 1974. u lavini poginula četvorica hrvatskih alpinista. Tada su pronađena samo dva tijela. Nakon 38 godina jedan je češki alpinist na ledenjaku pronašao jedno tijelo i čuturicu sa znakom PZS-GRS pa je to javio u Sloveniju. GRS je obavijest proslijedio u Hrvatsku jer je bilo poznato da je jedan poginuli penjač 1974. imao takvu čuturicu, s tom naljepnicom. Četvoricu članova HGSS-a otišla su 2012. na Kavkaz po tijelo stradaloga alpinističkog prijatelja, da bi

nagodinu bilo pronađeno i tijelo drugoga. Oba su prevezena i sahranjena u Hrvatskoj.

Višegodišnji je zajednički projekt i sudjelovanje instruktora na školi za gorske vodiče u Manangu ispod Annapurne u Nepalu. Osmislio ju je i 1979. realizirao slovenski alpinist i vođa himalajskih ekspedicija Aleš Kunaver. Između 1984. i 1988. u toj je školi djelovalo i nekoliko hrvatskih instruktora.

Od novijih akcija spomenimo da je Komisija za alpinizam PZS-a 2013. organizirala ženski penjački alpinistički logor u Nacionalnom parku Gesäuse (Austrija) pod vodstvom Monike Kambić i Nastje Davidove. Uza sedam slovenskih članica (Mira Zorič, Maria Jeraj, Maja Duh, Miranda Ortar, Maja Lobnik), sudjelovale su Lada Lukinić i Gordana Blažević iz Hrvatske. Hrvatski instruktori Alan Čaplar i Zoran Bistričić sudjelovali su na tečaju za vodnike u Bavščici 2013. te svoja iskustva prenijeli i primijenili u školovanju vodiča u Hrvatskoj, a slovenski su instruktori Jože Klemen i Matjaž Šerkezi kao mentori UIAA pomogli HPS-u u stjecanju UIAA licence. Članovi Komisije za planinarske puteve HPS-a Bernarda Huzjak i Boris Bjedov sudjelovali su početkom 2014. na markacističkom tečaju PZS-a u Lepeni. Komisije za alpinizam PZS-a i HPS-a već treću godinu zaredom organiziraju zajednička državna prvenstva u lednom penjanju.

Hrvatski planinar i Planinski vestnik počeli su izlaziti u 19. stoljeću, te od tada redovito bilježe suradnju hrvatskih i slovenskih planinara

Suradnja je snažna i u izdavanju planinarskih časopisa u obje zemlje. Vrijedi istaknuti da je izlaženje »Planinskog vestnika« bilo snažan poticaj i uzor HPD-u da započne izdavati »Hrvatski planinar«. Već na prvoj stranici prvog broja »Hrvatskog planinara« od 1. lipnja 1898. istaknuta je veza s »Planinskim vestnikom«: »I evo Hrvatskog planinara koji u čednom ruhu pozdravlja hrvatski narod i pruža bratsku ruku Planinskom vestniku, glasilu pobratimskoga Slovenskoga planinskoga društva koji izlazi već četvrtu godinu u bijeloj Ljubljani.« Časopisi »Planinski vestnik« i »Hrvatski planinar« / »Naše planine«, koji uporno izlaze već više od sto godina u Sloveniji odnosno Hrvatskoj, često razmjenjuju zanimljive ili važne članke radi pretiska. Usto su mnogi hrvatski autori objavljivali članke u »Planinskem vestniku«, kao i slovenski u »Hrvatskom planinaru« / »Našim planinama«.

Posebno su poglavje u međusobnim odnosima alpinističke ekspedicije. Odlazak u svjetska velegorja radi uspona na visoke vrhove ili penjanje u njihovim stijenama za mnoge je alpiniste vrhunac penjačke karijere. Zbog sustava i standarda države u kojoj su tada živjeli, slovenski su se i hrvatski alpinisti u tu granu alpinizma uključili s višedesetljetnjim zakašnjenjem u odnosu na neke druge narode. Međutim, slovenski ih je ekspedicionizam svojim usponima u najvišim svjet-

(Prispevok k bibliografiji slovenskih planina)

Namen teme članka je seosaniti hrvatske Planinskega Vestnika s tem, kako se je odražalo zanimanje hrvatskih planinaca za slovenske planine u hrvatskih planinarskih časopisi. Pohodu za to delo mi je dalo dopisovanje s slovenskim planinarskim veteranom, prof. J. Westrom, ki mi je bio tudi svojim Svetim kaznjivoznamenjem za vrednost vitezovitosti i seosanosti, temeljno. Tu so naštetili vse članici o slovenskih planinah, planincih i planinarskih organizacijah, ki so bili objavljeni v hrvatskih planinarskih časopisi od začetka, te je od 1. 1898 do konca 1897, zato je lahko prispevek bibliografiji slovenskih planin. Danes je že težko priti do starejših letnih časopisov, zato bodo teme temeljno ostala posaki mnogo pomembnej pribredovanja mlajših planinarskih generacij.

Priči planinarski časopis je na Hrvatskem izlazio u Zagrebu. To je bil mesečnik o hrvatskim planinam, glasilo Hrvatskog planinarskog društva, ki je od 1898. do 1900. imao 12 brojev. Novi je bio izdajel Hrtl (1890-1913) kot priloga zakonskega listi Vljetnic pod naslovom Planinarske vještosti. Leta 1914 je ponovno začel izjavljati Hrvatski planinar, toda zaređi teških razmer

Planinarska društva utemeljena pri velikim poduzećima (željezničari, poštari, grafičari i dr.) kontinuirano održavaju zajedničke susrete, izmenjujući se u domaćinstvu. Dosad je održano više od stotinu takvih sletova i susreta. Na slici gore je susret hrvatskih i slovenskih planinara željezničara 1961. na Bohinju, a desno gore susret planinara poštara u Vugrovcu 2014.

skim planinama ubrzo sustigao pa je Slovenija postala jedna od vodećih nacija po ekspedicijskim rezultatima. U Hrvatskoj je taj proces bio sporiji, ali pojedinci su u penjačkom i organizacijskom smislu postizali odlične rezultate, pogotovo na mješovitim, slovensko-hrvatskim ekspedicijama.

Brojni zajednički odlasci, nezaboravni doživljaji i dosezi slovenskih i hrvatskih alpinista u svjetskim velegorjima započeli su već prije pola stoljeća. Hrvatski se alpinisti (Jakić i Smerke) već prije pola stoljeća pridružuju slovenskim u ekspediciji na Kavkaz (1965.). Na jednoj od takvih ekspedicija, 1979. na Mount Everest (20 članova iz Slovenije, 2 iz Hrvatske i 2 iz BiH), pored Andreja Štremfelta, Nejca Zaplotnika, Stane Belaka i Ang Phua (poginuo je pri silasku), uspeo se Stipe Božić kao prvi Hrvat na Mount Everest.

Na ekspediciji u Pamir Šaleškog AO-a 1981. sudjelovalo je dvanaest članova, od kojih su se trojica uspeli na Pik Korjenjevske, a na Pik komunizma (7945 m) Marko Lihteneker iz Slovenije te Vladimir Mesarić i Branimir Predović iz Hrvatske.

Na PZS – PSJ ekspediciji 1982., pod vodstvom Aleša Kunavera, sudjelovala su 23 člana iz Slovenije, Jovan Poposki iz Makedonije i Stipe Božić iz Hrvatske. Iako se ekspedicija nije uspela na sam vrh Lhotsea, ispenjana je njegova južna stijena do visine od 8150 m. Bio je to prvi uspon u toj 3200 m visokoj stijeni.

Bratimljenje PD-a Ljubljana-Matica i PD-a Japetić iz Samobora 1983. godine. Na slici: govori Ivica Sudnik, u sredini sjedi predsjednik PSH-a Božidar Škerl

Bratimljenje PD-a Planika iz Maribora i PD-a Ericsson Nikola Tesla iz Zagreba na Pohorju 2002.

Susret hrvatskih i slovenskih planinara na putu prijateljstva Snježnik - Snežnik, u blizini državne granice na Gumancu

Povelje o bratimljenju hrvatskih i slovenskih planinarskih društava

Na Pik komunizma PZS je prvi put organizirao i žensku alpinističku ekspediciju, koju je vodila Marija Frantar. Uza šest djevojaka iz Slovenije, u ekspediciji je sudjelovala i Ana Mažar iz Hrvatske. Na vrh su se popele po sjevernoj stijeni.

I hrvatska su društva organizirala ekspedicije. PD »Mosor« iz Splita organizirao je 1983. ekspediciju na Manaslu, koju je vodio Vinko Maroević. Četrnaest je članova bilo iz Splita, a Viktor Grošelj i Nejc Zaplotnik iz Slovenije. Viktor Grošelj i Edvard Retelj došli su 23. travnja po južnom grebenu u Tirolskom smjeru do 7000 m visine, ali je sutradan ekspedicija prekinuta zbog tragedije u kojoj su smrtno stradali Ante Bućan i Nejc Zaplotnik.

Sljedeće godine, u zajedničkoj organizaciji PD-a »Mosor« i PD-a »Ljubljana Matica«, Aleš Kunaver i Viktor Grošelj iz Slovenije te Stipe Božić i Edvard Retelj iz Hrvatske odlaze ponovo u Tirolski smjer u južnoj stijeni Manaslua, a na vrh se 4. svibnja penju Grošelj i Božić.

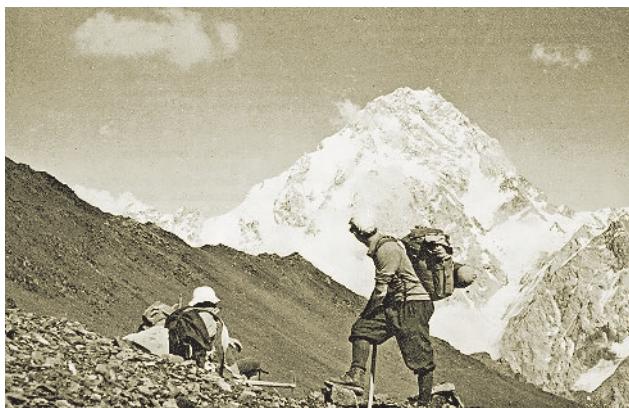
Redaju se zajednički pothvati. Planinarski savez Zagreba organizirao je pod vodstvom Darka Berljaka ekspediciju na Ama Dablam (6856 m), u kojoj se petorici Zagrepčana pridružuje Janez Benkovič iz Kamnika. Ispenjan je prvenstveni smjer u južnoj stijeni, a zatim se klasičnim smjerom na vrh uspinju Janez Benkovič, Edin Alikalfić i Branko Puzak.

Planinarski savez Hrvatske organizira 1984. u povodu 110. obljetnice hrvatskog planinarstva ekspediciju u Fanske gore, u bivši SSSR (Tadžikistan). Vodio ju je Branko Puzak, a sudjelovalo je devet članova iz Hrvatske i Željko Perko iz Slovenije.

Na temelju tada popularnih razmjena s alpinistima iz SSSR-a PSH organizira ekspediciju u Tian Shan. Pod vodstvom Branka Puzaka u Kirgistan je otputovalo petnaest članova ekspedicije: po dvojica iz Srbije i BiH, osmorica iz Hrvatske i trojica iz Slovenije.

Janez Benkovič i Darko Berljak prvi s ovih prostora na izvidničkoj ekspediciji s tibetske strane dolaze 1988. do legendarnog Rongbuka, a na Mount Everestu stižu do visine od 6100 m, ispod Velikog kuloara u sjeverozapadnoj stijeni, da bi istražili mogućnosti uspona sljedeće godine.

Viktor Grošelj i Stipe Božić članovi su Makedonske ekspedicije koju je vodio Jovan Poposki.

Ekspedicija na centralni Kavkaz 1965. na kojoj su uz slovenske alpiniste sudjelovali Nedjeljko Jakić i Zlatko Smerke

Na jednoj od brojnih zajedničkih ekspedicija (Manaslu 1984.), slijeva: Edo Retelj, Viki Grošelj, Aleš Kunaver i Stipe Božić

Hrvatski i slovenski himalajci u Kathmanduu 2003., na svečanosti povodom 50. obljetnice prvog uspona na Everest

Stipe Božić i slovenski alpinisti na Sjevernom polu

Klasičnim smjerovima stižu u proljeće iz Nepala na Lhotse (8516 m) i Mount Everest (8848 m), na koji se uspinju Grošelj, Božić i Ilievski.

Zagrebačka ekspedicija na Everest, koju je činilo dvadesetero Zagrepčana, krenula je pod vodstvom Darka Berljaka u jesen 1989. sa sjevera, iz Tibeta, a u svom je sastavu imala i šest slovenskih alpinista. Nakon 65 dana penjanja po Velikom kuloaru, zbog olujnog su vjetra na visini od 7900 metara odustali od daljnog uspona.

Berljak je 1990. vodio i Zagrebačku zimsku ekspediciju na Annapurnu I (8091 m) u kojoj su sudjelovala petorica članova iz Hrvatske, jedan iz SAD-a i sedam iz Slovenije. Sljedeće je godine Planinarski savez Zagreba od nepalskih vlasti dobio dozvolu za uspon po zapadnoj stijeni Annapurne I za Slavka Svetičića, penjača, i Darka Berljaka kao tehničkog vođu. No, zbog početka rata u Hrvatskoj Berljak se pridružio Svetičiću tek pošto je on u solo usponu ispenjao prvenstveni smjer u zapadnoj stijeni Annapurne i vratio se u dolinu.

Sljedećih se godina nastavlja niz pothvata u kojima su zajednički sudjelovali slovenski i hrvatski alpinisti: 1991. Kanchenjunga (8586 m), 1992. i 1995. Annapurna I, 1993. K2 (8611 m), 1995. Cho Oyu (8201 m), 1996. Grenland, 1997. Mount Everest, 1997. Mount Vinson (4892 m), 1998. Shisha Pangma (8027 m), 2000. Lhotse (8516 m), 2008. Annapurna II (7937 m). Jedan od vrhunaca bio je uspon slovenskih alpinista Franca Pepevnika i Pavla Kozjeka na najviši vrh svijeta na hrvatskoj ekspediciji Everest '97.

Tijekom svih tih susreta i zajedničkih djelatnosti stvaralo se posebno prijateljstvo među alpinistima. Da spomenemo samo dvojicu: Stipe Božić iz Hrvatske i Viki Grošelj iz Slovenije upoznali su se tijekom služenja vojnog roka sedamdesetih godina prošlog stoljeća. Otada njihovo prijateljstvo i ekspedicjsko partnerstvo na mnogim usponima u Himalaji, Antarktici i drugdje traje sve do danas (Everest 1979., Ama Dablam 2005., Everest 1989., Sjeverni pol). Treba istaknuti da je Stipe Božić bio i supenjač te snimatelj i redatelj na solo pothvatiima Slovenga Tomaža Humara (Yosemite 1998., Nanga Parbat 2003.). Božićevi filmovi s Humarovi uspona dobili su brojna svjetska priznanja.

Ovo su samo osnovni naglasci o suradnji slovenskih i hrvatskih planinara. Ono što nam je svima zajedničko jest, kako Slovenci kažu, »hribi ki nas združujejo« ili hrvatski: »planine koje nas povezuju«.

Susret vodstva PZS-a i HPS na Ledinama 1977.

Čarobna Korzika

Mia Vrbanac Užarević, Zagreb

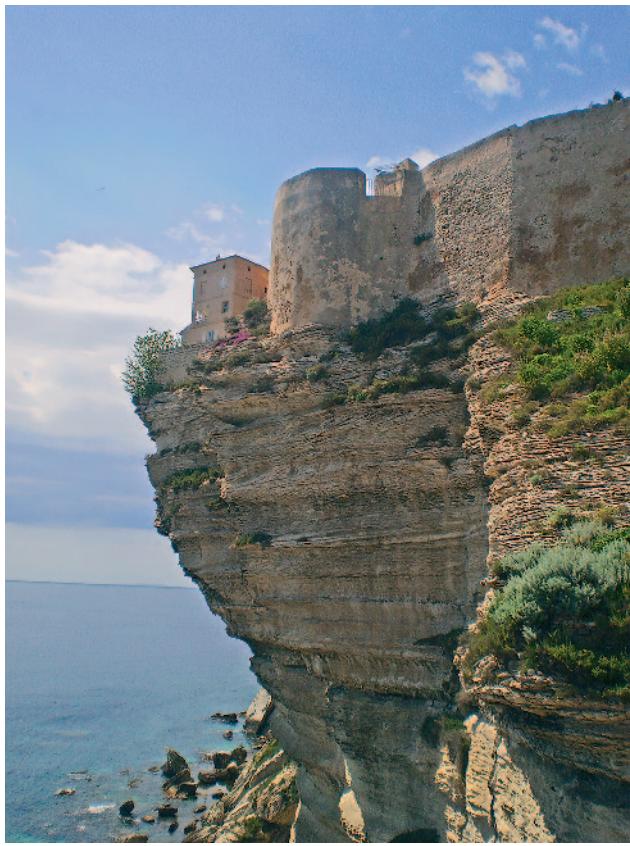
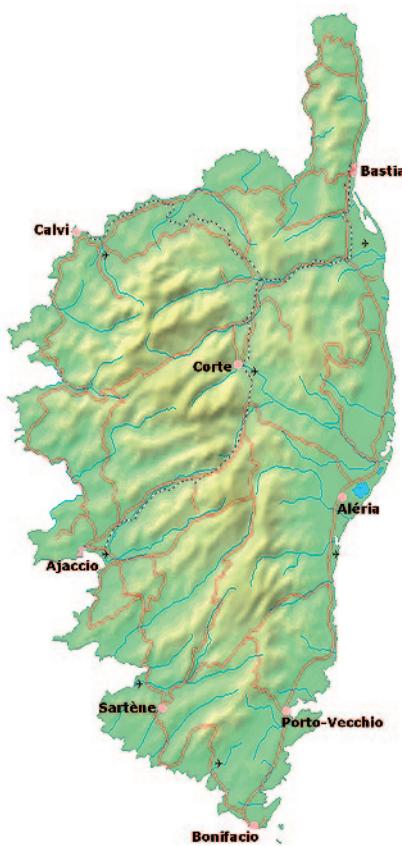
Korzika, taj daleki otok vrtoglavih vrhova i divljih voda, privlačila me od davnih dana, čim sam završila planinarsku školu. Jednom sam u nekom *Planinskom vestniku* pročitala izvješće o planinarskom izletu na Korziku koji je trajao puna dva tjedna. Tamo se, naime, nalazi najdulja uredena planinarska staza u Francuskoj, *Grande randonnée 20*, koja je ukupno duga oko 350 kilometara. Činilo mi se ludo privlačnim proći barem dijelom toga puta, na kojem se nalazi i čitav niz dvotisućnjaka, a na razmjerno malenoj Korzici ima ih čak četrdeset.

Čitala sam tako taj izvještaj u nekom prošlom životu i pokušavala zamisliti granitne planine, velike šume, potoke i dražesne planinarske domove. Svakako sam se htjela domoći te oaze svih mogućih

outdoor aktivnosti, tog izmjешtenog dijela Francuske kojim vladaju neki grubi ljudi, skloni krvnim osvetama i lovnu divlje svinje. Sve mi se zajedno činilo vrlo mističnim i privlačnim, a moje su zanimanje dodatno povećale priče svjedoka korzikanske ljepote iz mojega planinarskog društva.

No, otad su prošle su godine, a moje su želje postale vertikalnije i već sam pomalo zaboravila na *Grande randonnée 20*. Počele su me zanimati stijene, a nakon dva skupa izleta u daleke visoke planine shvatila sam da su višednevni penjački izleti mnogo povoljniji način zabave za moj džep, dok je onaj kofer pun doživljaja, emocija i lijepih trenutaka koji dovučem kući jednako težak.

Nakon dvotjednog posjeta Turskoj s Krunom Užarevićem u prosincu prošle godine počeli

Bunifaziu/Bonifacio, grad na izgriženoj hridi

MIA VRBANAC UŽAREVIĆ

smo razmišljati o nekoj destinaciji gdje bismo se mogli napenjati dugih smjerova, jer to ipak najviše volimo. Kako je Kruno 2009. već bio na Korzici i već tada znao da će se onamo vratiti, ona se nametnula sama od sebe. Obećan mi je najljepši, najbolji i najspektakularniji granit u Europi (prema procjenama iskusnijih penjača u granitu, Arnauda Petita, recimo), obećano mi je more, duboke šume, (polu) divlje svinje i odlično penjanje. Naravno, nisam dugo razmišljala. Korzika je ionako oduvijek bila moja velika želja.

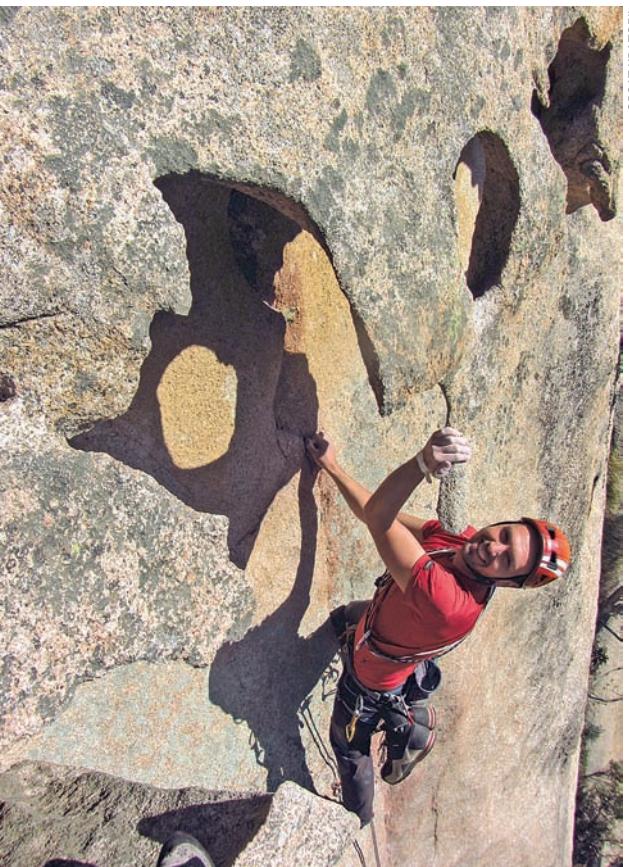
Na putovanju su nam se pridružili Violeta Čalić Viki (AO Velebit) i Orsat Kratofil (AO Željezničar). Putem interneta unaprijed smo nabavili karte za trajekt iz Livorna, posudili krovne nosače i Thule »lijes«, posudili poneki vodič, spremili opremu (mnogo, mnogo frendova!) i ranom zorom 12. travnja krenuli prema Livornu. Tamo smo se ukrcali na mega-trajekt čuvenog prijevoznika Corsica Ferries te za četiri i pol sata pristali u Bastiji.

Slijedila je podugačka vožnja prema našem prvom odredištu – Ajacciju. U blizini rodnoga grada Napoleona Bonapartea nalazi se, naime, stijena Rocher des Gozzi. Tamo postoje nešto kraći penjački smjerovi (200-tinjak metara), a tu nam je stijenu Kruno preporučio za lagano zagrijavanje i upoznavanje s korzikanskim granitom. Pristup stijeni jednostavan je i kratak, ali smo se prvi dan gubili po šikari, što je završilo krvavim podlakticama i potkoljenicama. Srećom, odozgo smo mogli lijepo vidjeti puteljak kojim smo onda sljedećih dana bezbržno prilazili smjerovima.

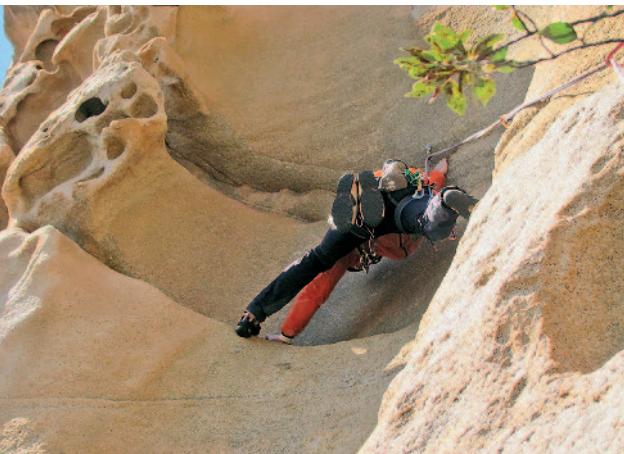
Dočekalo nas je sunčano i vruće vrijeme, pravo proljeće. Prvi smo dan penjali Kruno i ja te Viki i Orsat. Popeli smo smjer *La phalange papillon* ocjene 6a+. Svi smo bili oduševljeni! Violeti, Orsatu i meni bio je to prvi susret s legendarnim tafonima – neobičnim oblicima u granitu koji nastaju uslijed snažnih vjetrova što pušu s mora. Uvjerili smo se, također, kako je trenje na granitu zaista bez premca. Nakon početne sumnje usudili smo se stati i na najmanje stopinke; naši vibram đonovi jednostavno su se lijepili za njih.

Sutradan su Orsat i Kruno otišli penjati malo ozbiljnije stvari, smjer *Peche veniel* ocjene 6c+, dok smo Viki i ja uživale u laganoj četvorci *Les hurluberlus*. Dan poslije Orsat i Viki popeli su *Namaste Kathmandu* ocjene 6b, dok smo se Kruno i ja upustili u avanturu neosiguranog smjera *Cacavellu rustitu* ocjene VII-. Bio mi je to jedan od najzahtjevnijih smjerova i ujedno neosiguran smjer najviše ocjene kojim sam se ikada penjala. Naravno da sam sve penjala kao druga, ali mislim da detaljnu dužinu VII- neću nikada zaboraviti. Još kada se sjetim kako ju je Kruno lijepo prošao kao prvi, postavljajući frendove za koje baš i nije bilo mnogo mjesta, prođu me žmarci! No, kada smo zajedno stali na vrh stijene osjećala sam se toliko ispunjeno i sretno da sam odmah zaboravila sve teškoće.

To smo se poslijepodne iz sunčanog Ajaccija preselili u tek naizgled nešto mračniju Bavelli – muku korzikanskog penjanja, mjesto koje jednostavno morate posjetiti. Na prijevoju Bavelli dočekali su nas snažan vjetar i susnježica. A mi smo u autu još bili u japankama! Odlučili smo prenoći u kampu u selu Zonzi. Kamp je u najmanju ruku skroman, a jedini čvrsti objekt u kojem smo se mogli skloniti od vjetra bila je kupaconica.

Tafoni u smjeru Jeff

ORSAT KRATOFL
MIKA VRBANAC UZAREVIC

Penjački izazovi u smjeru Jeff

Kako smo bili potpuno sami, u kupaonici smo odmah instalirali i kuhinju, donijeli laptop kako bismo mogli slušati glazbu i nekako preživjeli tu prvu vjetrovitu večer. Orsat i Kruno namjeravali su sutradan popeti legendarni smjer *Jeff* (7b+), remek-djelo Arnauda Petita, jedan od najljepših penjačkih smjerova u Europi. No, ujutro nas je dočekala kišica pa smo taj dan posvetili odmoru i turizmu. Dan odmora – moj najdraži dan!

Posjetili smo Bonifazio, prekrasan grad izgrađen na izgriženoj stijeni koja se uzdiže iz mora. Uživali smo u šetnji i prekrasnom krajoliku jer se tijekom dana vrijeme popravilo. Sutradan su se momci uputili u *Jeff*, dok smo Viki i ja htjele penjati neki smjer koji nikad nismo pronašle... Što je možda i bolje jer se smjer nalazio u sjevernoj stijeni, a u sjeni je bilo jako hladno. Odlučile smo prošetati prekrasnom prirodom i uživati u šumi dok nas momci ne nazovu da dodemo po njih. Kada smo došle po njih bili su izvan sebe od sreće. Najljepši smjer koji su ikada penjali! Prekrasan narančasti granit, savršeno trenje, ludi tafoni... U smjeru su upoznali simpatičnu Nizozemku i njezina momka Španjolca, koji su nam se te večeri pridružili u proslavi toga uspješnog dana.

Od te noći pa sve do kraja našeg boravka na Korzici noćili smo na parkingu broj 6 u Bavelli. Tamo smo Viki i ja podigle šatore jer smo primijetile kritičnu masu kombija, pa čak i poneki šator. Nitko nas nije tjerao i nikome nismo smetale pa smo bile sretne što možemo spavati na divlje.

Ujutro nas je probudio vrlo jak vjetar pa smo prijepodne proveli vijećajući u koju stijenu da se

Kruno, Viki i Orsat na vrhu Rocher des Gozzi

uputimo a da nas ne otpuše. Dogovorili smo se da posjetimo *Castellucciju d'Ornuchiju*, dvjestometarsku stijenu koja je zaklonjena od vjetra. Kruno i ja ponovno odlazimo u neosiguran smjer (ovaj put ja vodim i pritom uživam) La perillat, ocjene V+. Viki i Orsat odlaze u neki 6a+.

Došao je i posljednji dan za penjanje. Orsat i Kruno želete popeti još jedan čuveni smjer u Bavelli, no kao i dan prije budi nas snažan vjetar. Upućujemo se zato na stijenu Arghjavara, gdje se nalaze nešto kraći smjerovi (180-ak metara). Kruno i Orsat munjevitom brzinom penju dva smjera (mislim da su ocjene bile 6b i 6c), dok se Viki i ja za to vrijeme zabavljamo osobnim dramama i neobičnim ulazima u smjeru Altore, ocjene 6a. Bila sam jako sretna jer sam bez poteškoća prošla svoje prve prevjesne tafone i baš sam mislila kako je šteta što sutra putujemo kući – taman smo se upenjali i »ufurali« u taj čudesni granit.

Sve u svemu, na Korziku ću ponovno doći. Taj je otok nadmašio sva moja očekivanja. U penjačkom me smislu na njemu čeka još toliko izazova da barem još jednom moram tamo otići. No, kao i uvjek, nije sve u penjanju. Vidici su nezabavni, a nikada nisam vidjela tako guste i duboke šume, toliko divljih potoka, posvuda šum vode i granitne stijene nevjerojatnih oblika. Korzika je mjesto koje nudi mnoge mogućnosti za sve ljude koji vole boraviti u prirodi, od planinarenja, penjanja, kajakarenja pa do kanjoninga. A sve to na nekoliko kilometara od mora i mediteranskog ugođaja. Udahnite duboko korzikanski zrak i napunite baterije za ostatak godine. Moguće je.

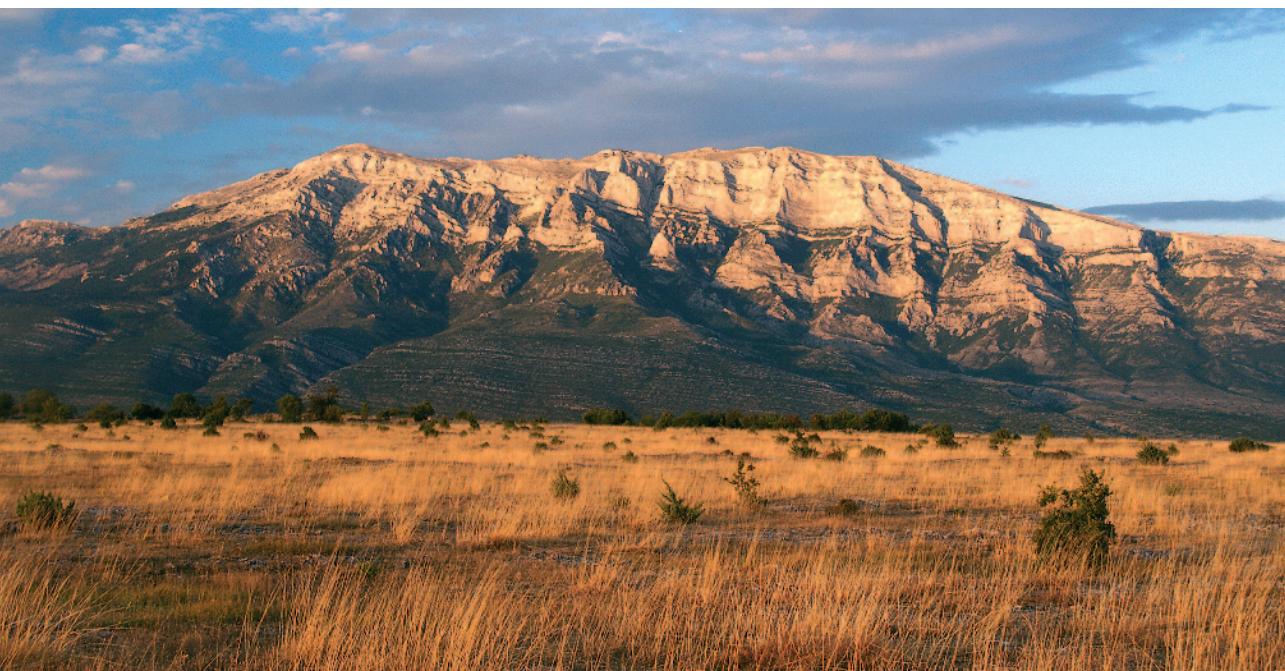
Putom Oluje preko Dinare

Željko Avdagić, Zagreb

Prije dvije godine na internetu sam zapazio poziv Planinarske udruge »Dinaridi« na pohod »Put Oluje« preko Kamešnice, Troglava i Dinare. Riječ je o 150 kilometara dugom pohodu po planinama kojima još nisam planinario. Želio sam se odmah prijaviti, no zakasnio sam – sve je već bilo popunjeno. Organizator mi je predložio da se prijavim za sljedeću godinu. Ne znaju planinari iz »Dinarida« da stari vuk s Velebita, s olujnim iskustvima, želi proći i upoznati terene na Dinari, kamo ga osim planinarskog srca i duše vuče i želja da oda počast braniteljima poginulima u Domovinskom ratu. Privuklo me još mnogo toga, tim više što sam kao član Stanice planinarskih vodiča Zagreb potaknuo uspostavu memorijalne obilaznice Planinarske satnije Velebit na prostorima ratnog djelovanja na južnom Velebitu. Namjeravao sam na pohodu »Putom Oluje« po Dinari prikupiti nova saznanja i još veću volju za javno predstavljanje uloge branitelja u Domovinskom ratu – da se ne zaboravi.

Pripadam skupini planinara seniora koji se još dobro nose s hodanjem po planinama pa mi nije teško pala godina čekanja i iščekivanja. U Zagrebu, na zbornom mjestu prije putovanja za Sinj, upoznajem još troje planinara koji su se prijavili za »Put Oluje«. Dogovorili smo se o zajedničkom odlasku autobusom za Sinj, gdje ćemo prespavati kako bismo na startu 30. srpnja ujutro bili odmorni. U Sinju nas dočekuje ljubazni domaćin Ivo – odmah se vidi da su ovdje planinari puni entuzijazma, volje i uslužnosti prema nama koji smo došli iz druge sredine. Uz to što su nas smjestili u gradu, još nas i voze gradom kako bismo nabavili još neke sitnice prije sedmodnevnog planinarenja.

Okupljamo se ispred prostorija HGSS-a i upoznajemo glavnog vodiča Ivana Zebića. Tu je i cijela logistika koja će nas pratiti putem. Punimo terence i kamione te se vozimo do Voštana. Hod započinjemo molitvom u crkvi Presvetog srca

Jugozapadna stijena Dinare istočno od Knina

Isusova i krećemo ispunjeni znatiželjom i uzbudnjem, ne znajući što nas sve čeka na putu.

Prva nam je stanica planinarsko sklonište Sv. Mihovil (1340 m). Tu nas ugodno iznenaduje naša logistika. Na meniju su hrenovke i kuhana jaja – odličan gablec (marenda) prije uspona na Konj (1856 m), najviši vrh Kamešnice. Do vrha treba oko tri sata, a put vodi krajolikom punim prekrasnoga samoniklog cvijeća, gljiva i šumskih jagoda. Dakako da se svi iz kolone usput saginju, beru i časte neodoljivim šumskim jagodama. Na žalost, vrh Konja ne dočekuje nas srdačno – vjetar puše takvom silinom da svojih 100 kilograma (s ruksakom) mogu zadržati na tlu samo čvrsto se držeći za kamenje i skrivajući se svako malo u kakvu zavjetrinu. Nedugo potom nebo se zatvara i dolazi kiša pa umjesto užitka hodanja po hrptu Kamešnice i prekrasnih vidika upoznajemo i nemilosrdne izazove velike planine.

Preko vrha Kurljaja (1809 m) silazimo do planinarskoga skloništa Bunarić (1600 m). Tu se uz kišu ipak malo odmaramo, da bismo nastavili preko raznih dolaca i vrhova Blizničkoga briga (1668 m), Garjete (1773 m) i Burnjače (1770 m) do Rosnog dolca. Tu smještamo logor nakon prvog dana puta.

Vrijeme nas ne mazi ni drugi dan – kiša, sunce, vjetar, kiša... i tako cijeli dan. Prelazimo prijevoj Vaganj (1173 m), Husinu jamu, špilju Mračnu peću, pa ponovno jamu, ovaj put Kurbegovu, da bismo dan završili usponom na Mali Maglaj (1455 m), gdje je žig Hrvatske planinarske obilaznice.

Treći dan napokon nastavljamo bez kiše, uživajući u prekrasnim brdima i dolinama. Prvi nam je cilj novo planinarsko sklonište »Pume«, posvećeno 7. gardijskoj brigadi koja je dala velik doprinos obrani domovine na ovim prostorima. Mjesto na kojem je podignuta kuća odlikuje se

sjajnim vidicima; na sjeveru je vrh Velika Duvjačka (1708 m), na zapadu Perućko jezero i Svilaja, a lijevo i desno bezbrojni vrhovi i livade. Sjeveroistočno je vrh Veliki Troglav (1913 m), do kojega se može stići za sat i pol uspona. Uspon na taj vrh većina planinara ipak ostavlja za neku drugu priliku jer je sada skriven u oblaku. Neumorni Ivor ipak želi ići prema vrhu, a da ne ide sam, pridružujem mu se u tom podvigу. Tijekom uspona siva se kapa dignula s vrha i mi smo se nauživali vidika s najvišeg vrha na svojem putu.

Četvrti dan uspinjemo se na Veliku Duvjačku (1709 m), do spomenika poginulim pripadnicima 7. gardijske brigade. Sada je tu i žig HPO-a. Polaganjem vijenca i molitvom kod križa odajemo počast poginulim braniteljima. Glavni vodički odbor odlučuje da se danas ode na vrh Troglava pa Ivor i ja ponavljamo jučerašnje gradivo. S vrha nastavljamo putovima koje poznaju samo oni kojima je ova planina duboko u krvi. Preko Jankova brda (1780 m) i vode Čatrne stižemo do planinarskog skloništa Rupe i velikoga travnatog dolca.

Sljedeći je dan pred nama Lišanski vrh (1794 m); do njega stižemo za nekih sat i četvrt. Tijekom Domovinskog rata hrvatska vojna inženjerija probila je do vrha cestu s hercegovačke strane, kojom su ovamo, na 1700 metara, dospjeli moćni tenkovi. S Lišanskog se vrha spuštamo sve do izvora rijeke Cetine. Tu se ugodno odmaramo, a

Autor Željko Avdagić na najvišoj točki puta (vrh Troglava)

Sudionici Puta Oluje

najhrabriji se i kupaju. Osvježavajući odmor malo niže od izvora rijeke Cetine vraća nam snagu za hodnju do sela Glavaša i ishodišne točke za uspon na najviši vrh Hrvatske – Dinaru (1831 m).

Taj nam je uspon u planu za šesti dan pohoda. Rano napuštamo kontejnersko sklonište u Glavašu (550 m) i žurimo mimo ruševne utvrde Glavaša na Martinove košare (1350 m). Nakon odmora uz gablec nastavljamo uzbrdo prema vrhu naše domovine. Iznenađuje me što nakon toliko planinarenja s velikom lakoćom stižemo na vrh. Osim takozvanoga vatrogasnog fotografiranja, upriličujemo i malu gozbu s nekoliko delicija. Tu su čvarci, paški sir, domaći bijeli špek, svinjska koljenica i malo crnog vina za bevandu.

S vrha Hrvatske silazimo na drugu stranu, do planinarske kuće na Brezovcu. Na livadi podizemo šatore. Logistička ekipa koja je stigla iz Knina pripremila je dobру večeru, logorsku vatrnu i klipove kukuruza za desert.

Sedmi dan ustajemo jako rano, još prije 5 sati, kako bismo stigli posložiti sve šatore i pripremiti se za završni dio pohoda prema kninskoj tvrđavi. Krećemo koju minutu poslije šest, pojačani jučer pridošlim planinarima. Sada nas u koloni ima 60 do 70. Pored Badnja (1281 m) idemo prema Crvenoj zemlji. Po dolasku u mjesto Guge odmaramo se, presvlačimo u prigodne majice narančaste boje sa znakom »4. pohod Put Oluje 2014.« i tako uniformirani ponosno ulazimo u Knin. Hodajući u tišini i okićeni hrvatskim zastavama penjemo

se na vrh kninske tvrđave. Uz veliko veselje čestitamo jedan drugome, utiskujemo posljednji žig i primamo značku. Za sedam dana uspjeli smo proći 150 kilometara preko velike i moćne planine! Sve to ne bi bilo moguće da nije velikih entuzijasta, planinara, odličnih vodiča i velikih poznavatelja Dinare te neprocjenjiva truda logistike. Svima koji vole velike podvige preporučujem da se nekom sljedećom prilikom pridruže pohodu »Putom Oluje« i upoznaju lijepe, a rijetko posjećene planine.

ŽELJKO AVDAGIĆ

Ulazak u Knin - pogled iz kolone

Sportsko penjanje? Zašto ne!?

Darko Grundler, Zagreb

Reakcija svih kojima sam rekao da krećem u školu sportskog penjanja bila je jednaka i svodila se na tri riječi: »Ti nisi normalan«. Pretpostavljam da je glavni razlog tome bila činjenica da se do tada nisam bavio alpinizmom ni sportskim penjanjem i da sam već bio prevalio šezdeset i četvrtu godinu života. Mogu si zorno predočiti da sad i svi čitatelji ovog članka mrmljavu: »Stvarno nije normalan«. Kako je ovo planinarski časopis, neću se upuštati u raspravu što zapravo znači »normalan« i tko jest, a tko nije normalan. Radije ču vam ispričati kako je to bilo i kako je završilo.

Kao planinarski vodič i član Stanice planinarskih vodiča Zagreb primam obavijesti o različitim aktivnostima te stanice. Uz ostale, dobio sam i obavijest o početku škole sportskog penjanja. Kako sam prolazeći Paklenicom uvijek sa zanimanjem gledao penjače u stijeni i kako je u meni oduvijek tinjao nagon da i sam pokušam nešto takvo, ta je obavijest probudila u meni uspavanog crva. I taj bi crv lijepo nakon nekog vremena ponovno zaspao snom pravednika da na tečaju prve pomoći za vodiče nisam susreo simpatičnog voditelja penjačke škole Nenada Jovića. U razgovoru me uvjerio da je ta škola potpuno sigurna, da nisam prestar (nisam baš siguran da je u to bio uvjeren) i da se mogu prijaviti. Ne samo da je u tom uvjeravanju bio uspješan nego se usput na istu stvar dao nagovoriti i planinarski vodič Marijan iz mog planinarskog društva, koji je nekoliko godina mlađi.

I tako smo se Marijan i ja pojavili na prvom predavanju škole sportskog penjanja, na koje je uz instruktore došlo desetak polaznika. Svima sam njima mogao biti otac, a nekima bogme i djed. Bilo je zanimljivo i nadasve zabavno vidjeti njihova lica kad su ugledali nas dvojicu. Uz ono: »Ovi nisu normalni«, na licima im se moglo pročitati i: »Kamo se ovi misle penjati – dobro da su se uspjeli popeti stubištem do drugoga kata«. Teorijска predavanja bila su zanimljiva i naučili smo mnogo korisnih stvari. Čak su se polaznici tijekom vremena uspjeli naviknuti na nas dvojicu i prestati na gledati sa sažaljenjem.

Prava je zabava počela u dvorani kad je došlo vrijeme da se okušamo na umjetnoj stijeni. Vrijeme je da objasnimo što je to zapravo sportsko penjanje. Preskočit ću strogu definiciju i objasniti to slikovito. Sportsko penjanje jest penjanje na uglavnom vertikalnim umjetnim ili prirodnim stijenama za koje bi »obični smrtnici« rekli da se na njih nije moguće popeti. Pritom sportski penjači smiju rabiti samo svoje tijelo, ruke i noge te se hvatati i oslanjati samo na ono što je priroda stvorila ili što je na umjetnim stijenama označeno kao dopušteno. To znači da je za sportskog penjača pri penjanju u prirodnoj stijeni »smrtni grijeh« uhvatiti se primjerice za klin koji je netko zabio u stijenu. Za sportskog je penjača velika sramota hvatati se za nešto što je čovjek stvorio – ali nije sramota pasti! Da sportski penjač ne bi već prvim padom završio s karijerom i svojim životom, navezuje se na uže i pri usponu kvači u za to unaprijed pripremljene pločice u stijeni. Penjači ih nazivaju

Autor članka na umjetnoj stijeni u penjačkom centru Fothia u Zagrebu

spitovima. Po spitovima se i prepoznaju sportski smjerovi u stjeni. Sportski se penjači penju samo tamo gdje u stjeni već postoje postavljeni spitovi za osiguranje. Na drugom je kraju užeta osoba kojoj sportski penjač vjeruje najviše na svijetu. Taj na drugom kraju u svojim rukama doslovno drži život onoga koji se penje. Padne li sportski penjač pri usponu (što je razmijerno često), neće mu se dogoditi ništa loše, osim malog stresa. Pod uvjetom da je osoba koja ga osigurava opravdala povjerenje, ostat će visjeti na elastičnom užetu za koje je vezan. Nakon nekoliko padova, i pošto se penjač na to navikne, padanje može biti i zabavno. Sportsko se penjanje od ostalih vrsta penjanja razlikuje i po tome što se sportski penjači natječu i rangiraju prema uspjehu na natjecanjima.

Glavna je zadaća škole za sportske penjače naučiti buduće penjače postupcima koji će njihovo penjanje učiniti sigurnim od pogibelji. Tako će polaznici naučiti pravilno rabiti penjačku opremu i sve što treba znati o penjačkom užetu, kako se i kojim čvorovima navezati, kako se osiguravati pri penjanju, kako osiguravati partnera i još mnogo toga. Na teorijskom dijelu sluša se i o povijesti sportskog penjanja, suvremenim penjačkim dosezima, razlici između alpinizma i sportskog penjanja, prvoj pomoći, Hrvatskoj gorskoj službi spašavanja i drugome. Važan je dio školovanja naučiti etički kodeks sportskih penjača kako biste se znali pristojno ponašati u stjeni. Znate li, primjerice, da prema tom kodeksu penjači imaju moralnu odgo-

U kalničkoj stjeni

vornost biti realni i iskreni kad ocjenjuju svoje uspone? Hvalisavcima i lažljivcima nije mjesto među uljudenim sportskim penjačima.

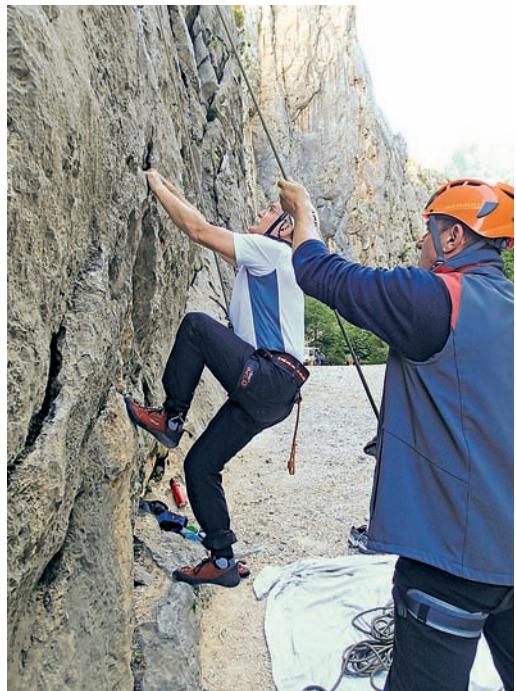
Vratimo se sad u stijenu. Prije nego se počne penjati treba naučiti vezati se, osiguravati partnera i još koješta što jamči da se neće dogoditi ništa loše. U penjačkoj školi Durango i pod vodstvom instruktora Nenada Jovića sigurnost penjača na prvom je mjestu. To se dopalo i Marijanu i meni jer smo potajno odlučili da se nećemo pripremati za državno i međunarodna natjecanja. Iako to nismo rekli instruktoru, činilo nam se da je on prešutno suglasan s time. Nakon svih teorijskih i praktičnih priprema krenuli smo se konačno verati. Pod budnim okom instruktora i njegovih pomoćnika počeli smo »plezati« po umjetnoj stijeni u dvorani. To ste, ako ne drugdje, sigurno vidjeli na slikama. Na vertikalnom zidu pričvršćene su izbočine i sve što treba učiniti jest popeti se po tim krvžicama do vrha stijene. Našavši se konačno u podnožju

Ovako izgleda partner koji osigurava penjača

umjetne stijene, navezan i pripremljen, trebao sam krenuti gore. Prva je pomisao bila: »Hm!« A onda sam krenuo te na svoje, i još veće čuđenje ostalih polaznika, popeo se do vrha. Kako ne biste stekli dojam da sam posebno talentiran, treba reći da je to bio najlakši put do vrha, da sam bio navezan na tzv. top rope, što je najsigurniji način penjanja, da nisam morao postavljati osiguranja itd. Bilo kako bilo – popeo sam se. A zatim i Marijan. Pa potom malo težim smjerom. I tako tu prvu večer... A onda za nekoliko dana ponovno. Pri svakom boravku u dvorani naučili bismo nešto novo i penjali malo teži smjer. Kako je Marijanu i meni išlo prilično dobro, ostali nas polaznici više nisu gledali s toliko sažaljenja.

Dvorana se ne čini tako opasnom, no kako li će biti u prirodoj stijeni? To smo ubrzo ustavili jer se škola nastavila na penjalištu na Kalniku. To je sasvim druga i mnogo zabavnija priča. U dvorani je očigledno za što se može uhvatiti i na što se može stati jer su izbočenja dobro istaknuta i obojena. U prirodnoj stijeni toga nema pa penjač

Seniori u Paklenici

Ovo se zove sidrište i treba ga znati ispravno napraviti

Ljepota u pakleničkoj stijeni

mora sam otkriti hvatišta i nožišta. To je važan dio zabave tijekom penjanja, ali i glavni razlog frustracije. I tu smo bili dobro osigurani i pod dobrom nadzorom pa nije bilo stvarne opasnosti. Najveća je nevolja bila kad neki dio stijene jednostavno ne bih mogao ispenjati. Kako svatko ima svoje granice, Marijan i ja morali smo se pomiriti s time da i nas dvojica spadamo u penjače s granicama. Čini mi se ipak da nismo bili najlošiji na penjalistu. Nisu nam se čak ni smijali (barem ne glasno), tako da je sve skupa bilo zabavno i zanimljivo.

Ako je Kalnik bio zabavan, višekratno penjanje u Paklenici bilo je pravi užitak. Konačno smo bili u društvu brojnih iskusnih i neiskusnih penjača te se našli podno pakleničkih vertikala. U podnožju stjenovitih okomica otkrili smo pločice na kojima je brojevima i slovima označena težina smjera. Što veći broj i što dalje slovo u abecedi, to je smjer teži. Mi smo penjali uglavnom četvorke, ali smo u jednom navratu na top rope popeli bogme i 5a. Prije samo nekoliko mjeseci bio sam uvjeren da se u takvoj stijeni ni u snu ne bih mogao penjati. A sad ne samo da sam stajao osiguran na vrhu smjera težine 5a, već sam s tog mjesta uspio i foto-

grafirati. Smjerovi imaju imena, a ovaj težine 5a, koji smo ispenjali, imao je za nas i prikladno ime »Čuja, ti si bog i batina!«.

U Paklenici smo se popeli i svojim prvim dugim sportskim smjerom. Kao što mu ime kaže, takav se smjer odlikuje razmjerno velikom dužinom (visinskom razlikom), gdje je potrebno primijeniti i dodatna znanja jer uže na koje je penjač navezan nije dovoljno dugačko da bi se smjer ispenjao na isti način kao kratki. Na vrhu dugog smjera Marijan i ja već smo jedan drugom izgledali kao ozbiljni penjači. Kako smo izgledali ostalima nije nam važno. Dugi sportski smjer kojim smo se popeli zove se »Smjer Josipa Debeljaka«, a visinska mu je razlika od podnožja do vrha 200 metara. Kad smo se još pri povratku samospuštili (penjači to zovu absajl), zadovoljstvo je bilo potpuno.

Unatoč planinarskom iskustvu dužem od četrdeset godina i položenom vodičkom tečaju, u školi sportskog penjanja naučio sam mnogo novoga i korisnoga. Dio toga može se primijeniti kad nastupe posebne okolnosti, ali i pri »običnom« planinarenju.

Kao i u svakoj drugoj školi, i u ovoj treba na kraju dokazati da se i naučilo ono što se u školi učilo. Ispit se sastojao od teorijskog dijela s mnoštvom različitih pitanja i praktičnog dijela – penjanja u stijeni te pokazivanja naučenog. Da bi se ispit uspješno položio nije bilo presudno popeti se teškim smjerom, tako da to nama dvojici seniora nije bila prepreka. Na ispitu bi se, međutim, palo ako bi se učinio kakav sigurnosni propust. To znači da ste na ispitu mogli pasti već na zemlji, prije nego što ste i počeli penjati, ako ste, na primjer, propustili provjeriti čvor kojim se navezao vaš partner ili zaboravili zategnuti maticu karabinera matičara. Ako se poštuju sve sigurnosne mjere, sportsko penjanje nije opasnije ni od koje druge sportske aktivnosti. Kako smo se Marijan i ja zbog životnog iskustva itekako brinuli za svoju sigurnost, uspješno smo položili i teorijski i praktični dio ispita te postali ponosni vlasnici diplome sportskog penjača.

Sad smo se mogli šepuriti po Paklenici i napokon popiti pivo ravnopravno sa svim ostalim penjačima koji se navečer skupe u kultnoj

penjačkoj gostionici »Kod Dinka« u Starigradu, na prilazu Paklenici. I mogli smo kao i oni u nedogled prepričavati kako je bilo u stijeni te gdje smo i zašto nešto mogli ispenjati, a nešto nismo. I sad, konačno, u gužvi kod Dinka, nismo bili trideset godina stariji od svih ostalih.

Sportsko penjanje nije samo tehnika. Ono je način života. Ne sastoji se samo od uspona i padova, već i od druženja, planiranja, maštanja i prepričavanja. U malo kojoj ljudskoj rekreativnoj aktivnosti partner doslovce drži vaš život u svojim rukama. Zbog toga je i međusobni odnos penjača odnos bezrezervnog povjerenja koje je teško pronaći u svakodnevnom životu. Marijan i ja bogatiji smo za jedno lijepo iskustvo. Čak i da ostane samo na tome – vrijedilo je. Zahvalni smo voditelju tečaja Nenadu i njegovim pomoćnicima za trud koji su uložili kako bismo na siguran način doživjeli penjačke užitke.

Na kraju se skeptični čitatelj vjerovatno još uvijek pita: »I što im je to trebalo?« Odgovor je vrlo jednostavan: »A zašto ne?«

V R H

Fratar (1353 m)

Vrh Fratar je najmarkantniji vrh u području iznad Hahlića. Izdaleka je prepoznatljiv po tome što su mu padine strme i šumovite, a tjeme kamenito. Po visini je Fratar odmah iza Obruča, a zahvaljujući izdvojenom položaju, s njega je vidik mnogo dojmljiviji. Najviša točka označena je naslaganim kamenjem. Glavno je uporište za uspon na Fratar planinarski dom Hahlić.

Koordinate: N 45° 26' 56.3"

E 14° 29' 11.0"

Prilazi: Podkilavac – Hahlić – Fratar

3.30 h

Podkilavac – Mudna dol – Hahlić – Fratar 5 h

Platak – Hahlić – Fratar 4 h

Tradicionalno polazište za Hahlić je selo Podkilavac na rubu Grobničkog polja. Od okretišta autobusa na kraju Podkilavca postoji nekoliko markiranih putova do Hahlića. Najdulja i najzahtjevnija je varijanta uspona kroz Mudnu dol (4 h), a putovi »po kolcima« (lijeva) i »preko čeke« (srednja) smatraju se klasičnim prilazima na Hahlić i najčešće se koriste. Svi putovi svladavaju visinsku razliku od 800 m. Do Hahlića se može doći i sa sjeverne strane, sa šumske ceste koja povezuje Klanu i Platak, te markiranim putom s Platka. Od planinarskog doma Hahlić do vrha se stiže za 1 h uspona. Postoje dvije varijante uspona na vrh - lakša je varijanta kroz šumu preko sedla između Suhog vrha i Fratra.

Zemljovidi: Goranski pl. put, GPP (Smand / HPD Zagreb-Matica), Općina Jelenje, OJ (Smand)

KT: HPO, Pl. putevi Hahlića, Pl. put Oko riječkih baklji, 40 vrhova za 40 godina
PD Kamenjak

U svakom broju predstavljamo planinarske kuće, obilaznice, vrhove Hrvatske planinarske obilaznice, zanimljive internetske stranice i poneku zanimljivost iz prošlosti

ALAN ČAPLAR

Što se događa na Crnopcu?

Prošlo je već mnogo vremena a da se u našem časopisu nije pisalo o Crnopcu. Poznato je da smo nakon dovršenja izgradnje planinarskog skloništa uredili nekoliko atraktivnih planinarskih staza koje vode kroz teške, ali iznimno lijepo terene. To je privuklo mnoštvo planinara i speleologa, koji su koristili sklonište kao bazu za svoja istraživanja. Crnopac je postao omiljen među speleolozima upravo zbog mnoštva jama koje se tamo nalaze.

Kako je Crnopac postajao sve popularniji, maleno je sklonište trebalo sposobiti za boravak većeg broja planinara. Za pomoć u tome javilo mi se novo planinarsko društvo »Mala Rava« s otoka Rave. Rava je otok u zadarskom arhipelagu, čija je najveća nadmorska visina samo 90 metara, a Mala Rava mjesto na sjeverozapadnom dijelu otoka, uz pitomu uvalu Lokvinu. Nisam mogao ni sanjati da tamo uz ribare ima i planinara. I to vrlo aktivnih! Tamošnje malo planinarsko društvo od samo dvadesetak članova izrazilo je želju i zanimanje da preuzme skrb o skloništu na Crnopcu, a s obzirom na svoje godine, to sam objeručke prihvatio.

Članovi »Male Rave« odmah su počeli uređivati sklonište i okoliš. Kao prvo, predložili su proširenje skloništa za metar i pol. Zamisao je bila dobra pa sam odobrio njihov plan, ali uz određene uvjete. Rezultati te odluke vidjeli su se vrlo brzo. Najprije su skupne ležajeve razdijelili u četiri zasebna ležaja, a u međuprostor smjestili još dva montažna. Potom su nabavili novi štednjak i izgradili dimnjak. Planirana nadogradnja skloništa također je brzo napredovala, tako da je sklonište dobilo i malo predoblje gdje se mogu ostaviti

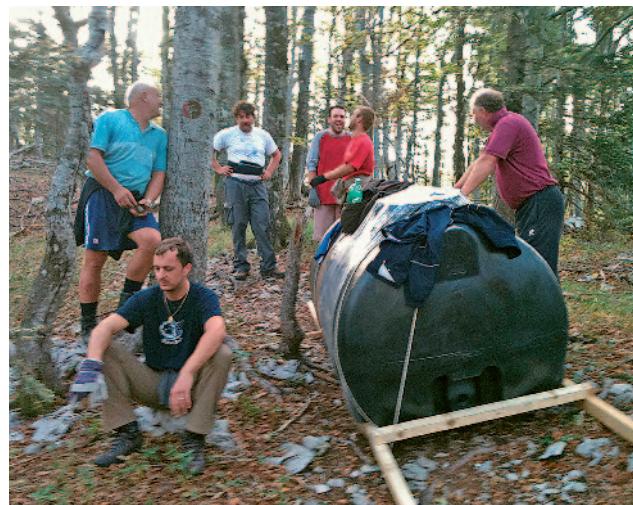
Radovi na novom krovu

naprtnjače i druge stvari. Ni to im nije bilo dovoljno pa su počeli donositi veliko kamenje i zidati terasu ispred skloništa. Bio je to vrlo težak zadatak jer je osim kamenja trebalo pripremiti i nekoliko stotina kilograma pijeska i cementa. Bili su vrlo uporni i složni te ostajali raditi do noći. Naporan rad i sloga urodili su konačnim plodom – načinjena je prekrasna terasa, okrunjena lijepom drvenom ogradom i klupama.

Malo zatim ukopali su nov rezervoar za vodu od 2000 litara. Ispred kuće načinili su od kamenja ognjište za gradele i novi stol s klupama. U najnovijoj radnoj

Transport jedne od skulptura (lijevo) i rezervoara za vodu (desno) do skloništa na Crnopcu

akciji iznijeli su materijal i montirali novi krov, koji je izrađen od specijalnih termoizolacijskih ploča. U unutrašnjosti skloništa postavili su novu lamperiju, s ležajeva izbacili stare spužve i postavili tepison kako bi se olakšalo čišćenje, postavili nov stol, sproveli električnu instalaciju itd. U svakom slučaju, nova ekipa pokazala se dostažnom da preuzme skrb o održavanju skloništa na Crnopcu.

No, kako ne bi ispalо da sam nisam ništa radio, moram reći da je i moja aktivnost bila na visini, ali u skladu s mogućnostima. Dok su Ravljani radili na skloništu, ja sam kod kuće od gline modelirao figure velebitskih divljih životinja u naravnoj veličini. Pravio sam kalupe i lijeval ih u cementu, te po dovršetku bojao. Izrađene figure bile su teške i po 80 kilograma! Naravno da su i u tom poslu članovi HPD-a »Mala Rava« dali svoj obol. Osiguravali su mi sav materijal, a nakon dovršetka svake pojedine figure odnijeli bi je na mjesto koje sam odabrao. Tako je do danas na Crnopcu postavljeno desetak kipova. Nadam se da će biti još koji, ako me zdravlje posluži. S ovako složnim i marljivim društvom može se mnogo učiniti za planinarstvo u tom kraju. Momci ulažu mnogo truda i na uređenju svih

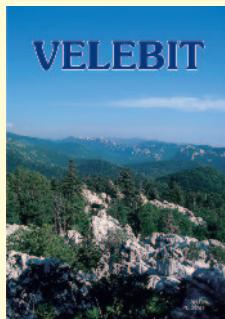
markiranih putova i novih putokaza. Sve veći broj planinara koji dolaze na Crnopac najbolji je znak da je to područje iznimne ljepote. Sada je pristupačno svakome tko želi osjetiti što je divljinа.

Slavko Tomerlin

Zadovoljstvo nakon obavljenog posla

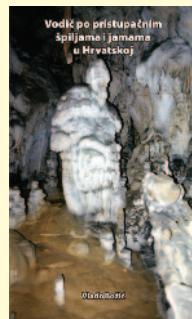
PREKO 60% POPUSTA !!!

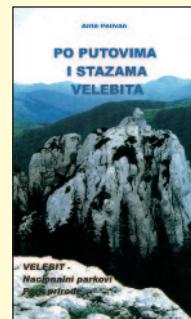
VELEBIT
Autor: Ante Pelivan
- fotomonografija
- bogato ilustrirana u boji
- format 30 x 21 cm
- 194 stranice
- tvrdi uvez
CIJENA: 190,00 kn

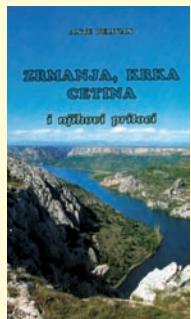
PTICE
Autor: Davor Krnjeta
- format 20,5 x 12 cm
- 350 fotografija u boji
- 360 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 260,00 kn

**VODIĆ PO PRISTUPAČNIM
ŠPILJAMA I JAMAMA U
HRVATSKOJ**
Autor: Vlado Božići
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 300 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 210,00 kn

**PO PUTOVIMA I STAZAMA
VELEBITA**
Autor: Ante Pelivan
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 240 stranica
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

**ZRMANJA, KRKA, CETINA
i njihovi pritoci**
Autor: Ante Pelivan
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 192 stranice
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

**Ukupna cijena za svih 5 knjiga je 780,00 kn
Sadašnja AKCIJSKA cijena je **290,00 kn****
Knjige se prodaju samo u kompletu, a ne pojedinačno.
(poštarnina uključena u cijenu)

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel. 01/621 88 72, Fax: 01/6234-058
e-mail: ekoloski.glasnik@zg.t-com.hr
ekoloski.glasnik@gmail.com

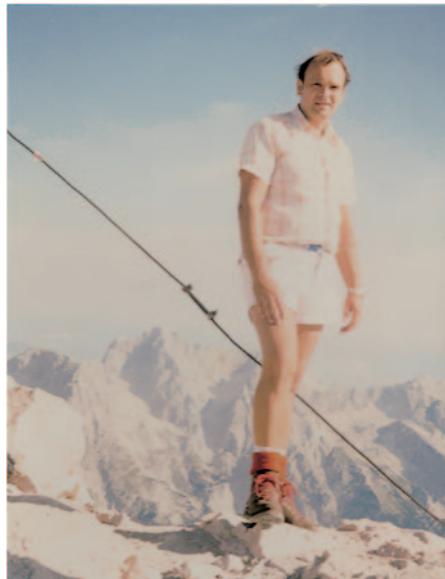
IN MEMORIAM

Klaudijo Tammaro (1952. - 2014.)

Dana 6. prosinca 2014. preminuo je, nakon duge i teške bolesti, poznati riječki planinar Klaudijo Tammaro. PD »Kamenjak« je time izgubio jednog od najaktivnijih riječkih planinara, člana koji je u planinarstvu djelovao dugi niz godina, na različitim dužnostima. Posebno se pamti vrijeme kad je kao predsjednik »Kamenjaka« (1996. – 2001.) radio na europskoj promociji društva i na jačanju planinarstva u Rijeci i Primorsko-goranskoj županiji.

Rođen 1952., nije imao lijepo djetinjstvo, rano je počeo raditi i teško se školovao, uz rad. Uporan po naravi i izrazito druželjubiv, život je prihváćao s optimizmom i nikada se nije žalio na svoje životne poteškoće. Otvoren za druženja, sklon avanturama i vesele prirode, rado se sedamdesetih godina prošlog stoljeća na nagovor prijatelja priključuje planinarima »Kamenjaka«. U »Kamenjaku« se Tammaro počeo isticati marljivošću i aktivnošću. Stječe mnoge nove prijatelje, s kojima znatno omasovljuje Omladinsku sekciju. Mladi u toj sekciji daju poseban zamah planinarstvu i razvoju skijanja u Rijeci te nakon nekog vremena dobivaju simpatičan neslužben nadimak »Kamenčići«. Bila je to generacija vrlo vrijednih mladih ljudi, koja je obilježila sedamdesete i početak osamdesetih, sudjelujući u svim važnijim planinarskim i društvenim manifestacijama toga doba, vodeći posebnu brigu o aktivnostima kojima je bio cilj omasovljenje planinarstva.

Tammaro se isticao odlikama dobrog planinarskog vodiča i još boljeg organizatora. Mnogobrojni izleti, memorijalni pohodi na Učku, »Lipa pamti« i sve slične manifestacije, uz obvezan odlazak na tada popularan Titov vrh, nisu se mogle dogoditi bez njega. Održavao je društvene i osobne veze s velikim brojem planinara diljem Hrvatske, a borio se i za očuvanje veza s planinarskim društvima s područja bivše države. Kao moralan i pošten čovjek protivio se 1995. podvođenju riječke planinarske povijesti i planinarskih organizacija interesima skijaškog lobija te je u tom smislu napisao otvoreno pismo predsjedniku Talijanske zajednice u Rijeci, a sve povodom tzv. »110-godišnjice planinarstva i skijanja u Rijeci«. Bio je snažan zagovornik osnivanja županijskoga planinarskog saveza i jačanja veza između riječkih i županijskih planinarskih društava i HPS-a. Borio se za uređenje i proširenje planinarskih objekata, a kad je društvu oduzet dom na Hahliću, sve je svoje snage prebacio na planinarsku kuću »Frbežari«. U obnovi te kuće nije žalio truda ni novca, upregnuvši uz najspobnije članove društva i svu svoju obitelj, pa je u to doba kuća temeljito obnovljena i otvorena za upotrebu.

Pamtimo rekordan broj radnih akcija, izleta i gostiju, kao i jako dobre veze koje je obitelj Tammaro ostvarila s predstavnicima lokalne samouprave.

PD »Kamenjak« pamtit će ga kao inicijatora više međunarodnih susreta, a najčešće je surađivao sa slovenskim planinarama iz Ilirske Bistrike i s talijanskim montanarama iz CAI Tricesimo (okolica Udina), za koje je organizirao tradicionalne godišnje planinarske pohode po Hrvatskoj. Organizirao je i vodio s tim društvima uzvratne planinarske pohode u Sloveniji i Italiji, uglavnom u područje Dolomita i Karnijskih Alpa. Uvijek je imao mnogo planova i želja, od kojih je velik broj uspio ostvariti, ako ne za sebe sama, onda za članove svoga društva. Tako je Tammaro, koji je poslijeprijetko mogao otići na pohode u inozemstvo, poticao naše planinare na pojedinačne uspone u dalekim zemljama. Kao društvene projekte inicirao je uspone na Olimp u Grčkoj, masiv Mont Blanc u Francuskoj i Pico de Aneto u Pirenejima, a neostvarena mu je želja bila da se ponove neki usponi iz prošlosti našeg društva, kao što je bio masovni uspon na vrh Toubkal u Maroku, na Kilimanjaro, Šar-planinu, Prokletije i mnoge druge planinarske destinacije.

Bilo je dirljivo vidjeti ga posljednjih godina, kako je s veseljem svaki put ispratio autobus kojim se kretalo na ekspediciju ili masovni pohod negdje u inozemstvo, i čuti njegov pozdravni govor u autobusu prije polaska. Uvijek nam je bilo žao što ostaje, iako smo znali da nije moglo biti drugačije.

U njegovo doba »Kamenjak« je uredio i prenajmio dio svojih prostora, općenito se modernizirao i unaprijedio poslovanje, kupio mnogo nove opreme, uveo redovitu planinarsku školu, udomio novosno-vani županijski savez i još mnogo toga. Tammaro je bio ponosan na svoj rad u društvu i katkad se činilo da mu je taj dio njegova života važniji od drugih, iako je bio brižan, požrtvovan otac i suprug u velikoj obitelji. Njegova je obitelj bila dio planinarskog društva, a društvo njegova druga obitelj, tako da se granice nekad nisu dale razlikovati.

Teško je u ovom trenutku izdvojiti neki dio njegova rada, ali možda će neki od nas zauvijek pamtitи trenutak kad je društvo u vrijeme Domovinskog rata i ratnih zbivanja ostalo bez sredstava i činilo se da

će morati iseliti iz prostorija. Zakasnivši na sastanak i vidjevši uplakanu tajnicu, Tammaro se otužnoj i komornoj atmosferi u društvu široko nasmijao, izvadio lisnicu, stavio značajnu količinu novca na stol i rekao da se to neće nikada dogoditi dok je on živ i član, makar bio gladan! Onda su, naravno, i svи drugi učinili isto. Bio je to trenutak prkosa, ponosa i vjere u bolju budućnost.

Klaudijo Tammaro više nije živ, ali društvo »Kamenjak« jest. Ne tako davno bilo je proglašeno najboljim u Hrvatskoj. Djeluje u istom prostoru za koji se on borio i koji je uredio i sačuvao. Nadamo se da će PD »Kamenjak« i dalje ostati тамо iznad Korza u Rijeci, te da će duh planinarstva koji je Tammaro slijedio uvijek biti prisutan.

Ivica Richter

SPELEOLOGIJA

Skup speleologa Hrvatske 2014. – Lepoglava

U Lepoglavi, u Hrvatskom zagorju, održan je od 21. do 23. studenoga 2014. tradicionalni Skup speleologa Hrvatske, koji je okupio speleologe i istraživače krša iz Hrvatske i susjednih zemalja. Skupovi speleologa održavaju se redovito svake godine nakon Skupa speleologa Hrvatske u Ozlju 2000., odnosno Dana speleologa Hrvatske na Vodicama 1999. Skup je bio posvećen desetoj obljetnici istraživanja Jamskog sustava Kita Gačešina – Draženova puhaljka, petoj obljetnici Speleološke udruge »Kraševski zviri« te nadolazećoj 50. obljetnici Međunarodne speleološke unije (UIS). Organizator skupa bila je Speleološka udružba »Kraševski zviri«, a skup je ostvaren uz pomoć Speleološkog odsjeka PDS-a »Velebit«. Pokrovitelji su bili gradovi Lepoglava i Ivanec, Turistička zajednica grada Lepoglave, Turističko-kulturno informativni centar (TKIC) Lepoglava, OŠ Ante Starčevića u Lepoglavi, Gradska knjižnica Lepoglava, Sportsko-rekreacijski centar Lepoglava, Komisija za speleologiju HPS-a, Hrvatski speleološki savez, Zagrebački speleološki savez i Istarski speleološki savez.

Organizatori skupa obavili su odličan posao, a grad Lepoglava iskazao je toplu dobrodošlicu i gostoprimstvo hrvatskim speleoložima. Uvjeti za prezentaciju radova i prikazivanje filmova te smještaj i prehrana sudionika bili su na vrlo visokoj razini. Program skupa odvijao se u TKIC-u Lepoglava. Organizacijski odbor skupa činili su: Tomica Matišić, Ana Bajšić, Matija Belač, Vinka Dubovečak, Dalibor Paar, Tanja Šinko, Damir

Basara, Valentina Kraš, Ivan Putarek, Mario Musulin i Ivan Vitez.

Na skupu je sudjelovalo 177 speleologa iz 23 hrvatske speleološke udruge te 6 udruženja iz susjednih zemalja. Održano je 28 predavanja u 4 tematska bloka (Podzemlje Hrvatskog zagorja, 10 godina istraživanja najdulje špilje Dinarskog krša: Kita Gačešina – Draženova puhaljka, aktualna speleološka istraživanja u Hrvatskoj i drugim

Skup speleologa Hrvatske u Lepoglavi

zemljama, znanstvena istraživanja i stručne aktivnosti u špiljama) i 6 filmskih projekcija, prezentirano je 12 stručnih postera, održan je natječaj za najbolju speleološku fotografiju i postavljena je izložba najboljih fotografija pod nazivom »Luknje«. Prikazana je retrospektiva 4. Speleo Film Festivala održanog u Karlovcu, prvi put u Hrvatskoj održana je projekcija 3D fotografije sa speleološkim motivima autora Đ. Kovača i D. Basare, promoviran je novi speleološki priručnik u izdanju HPS-a autora Vlade Božića pod naslovom »Ilustrirana povijest speleologije u Hrvatskoj« te održan okrugli stol o speleološkom katastru, na kojem je govorio i ravnatelj Državnog zavoda za zaštitu prirode dr. sc. Matija Franković. Po završetku službenog dijela skupa domaćini su organizirali i izlet do Geološkog spomenika prirode Gaveznicu – Kameni vrh te posjet Muzeju čipke u Lepoglavi.

Više podataka o Skupu može se naći u zborniku sažetaka koji je ove godine izdan u digitalnom obliku (ISBN 978-953-58320-0-3).

Damir Basara

Seminar o digitalizaciji speleološkog nacrta

U organizaciji Komisije za speleologiju HPS-a i Speleološkog odsjeka HPD-a »Željezničar« 6. prosinca 2014. organiziran je Seminar o digitalizaciji

speleološkog nacrta. Održan je u prostorijama HPD-a »Željezničar« u Zagrebu, a sudjelovalo je 28 polaznika iz 6 speleoloških udruga. Osim članica KS HPS-a, seminaru su prisustvovali predstavnici udruga članica Hrvatskoga speleološkog saveza.

Glavni je rezultat speleoloških istraživanja na stručan način i u skladu sa svjetskim standardima izrađen speleološki nacrt. Zato je iznimno važno da članovi speleoloških odsjeka i udruga budu dobro educirani o preciznosti i detaljima izrade nacrta te njegovo digitalizaciji. U okviru seminara održana su predavanja i *step-by-step* radionice na kojima su sudionici imali prilike digitalizirati jedan vlastiti speleološki nacrt. Tijekom seminara primijenjen je računalni program CorelDRAW za vektorsko crtanje te specijalistički program Speleoliti. Ovaj stručni seminar dio je speleološkog školovanja koje Komisija za speleologiju HPS-a provodi putem speleoloških škola, stručnih seminara i ispita za speleološke nazine. Seminar su vodili Marko Budić i Dalibor Kušić, a kao predavači, instruktori ili demonstratori sudjelovali su Vlado Božić, Ruđer Novak, Milivoj Uročić, Anja Žmegač, Dalibor Jirkal, Damir Janton, Ante Sušić, Damir Basara, Ana Bakšić i Marijan Sutlović.

Damir Basara

NOVA IZDANJA

Speleološki priručnik »Ilustrirana povijest speleologije u Hrvatskoj«

U studenome 2014. HPS je tiskao atraktivni priručnik Vlade Božića pod naslovom »Ilustrirana povijest speleologije u Hrvatskoj«, koji na 76 stranica donosi pregled razvoja speleologije u Hrvatskoj i njezinih najvećih dosega. Bogata speleološka djelatnost u Hrvatskoj prikazana je jezgovitim tekstom i atraktivnim slikama, a na kraju knjige nalaze se grafički prikazi i speleološki popisi. Priručnik na jedinstven, zanimljiv i čitak način, sa 165 grafičkih, 9 tabličnih i 3 shematska priloga, prikazuje inače suhoparnu povjesnu tematiku te je vrlo vrijedno djelo koje će se zasigurno koristiti tijekom speleološke edukacije. Rijetki su autori koji se usuđuju obrađivati povijesne teme i pisati o njima kao što to čini Božić. Tijekom svojega polustoljetnog aktivnog sudjelovanja na speleološkoj sceni on vrijedno prikuplja građu, percipira i bilježi speleološka događanja te ovakvim publikacijama svoj trud i znanje prenosi te ostavlja budućim naraštajima speleologa. Naravno, bit će i onih koji će i ovoj publikaciji naći mane i propuste, ali te nedostatke treba shvatiti kao motivaciju kako bi sljedeća

Krešimir Milas: »Alpinistu trebaju brda«

U izdanju HPS-a, HPD-a »Željezničar« i AO-a »Željezničar« izišla je krajem 2014. iz tiska knjiga »Alpinistu trebaju brda« u spomen na tragično preminulog alpinista Krešimira Milasa. Knjiga je nastala u želji da svi koji su voljeli i poštovali Milasa imaju uza se nešto trajno i opipljivo, nešto lijepo za čim će moći posegnuti svaki put kad požele obnoviti uspomenu na iznimnog alpinista i prijatelja. Knjiga sadrži tekstove Krešimira Milasa objavljene u »Hrvatskom planinaru« i drugim časopisima, kao i tekstove koje su o njemu napisali njegovi prijatelji i alpinisti. Bogato je ilustrirana, a tiskana je u boji i tvrdo ukoričena (format A5, 150 stranica). Knjiga se može nabaviti u Uredu HPS-a po cijeni od 50 kuna.

Alan Čaplar

izdanja priručnika bila dopunjena manje poznatim povijesnim činjenicama koje dosada nisu obrađene u tiskanim materijalima ili nisu bile dostupne autoru.

Pričnik je tiskan u boji, uvezan je šivanjem i tvrdo je ukoričen (format je A4). Novi speleološki priručnik dostupan je u Uredu HPS-a te se može nabaviti po cijeni od 60 kuna.

Damir Basara

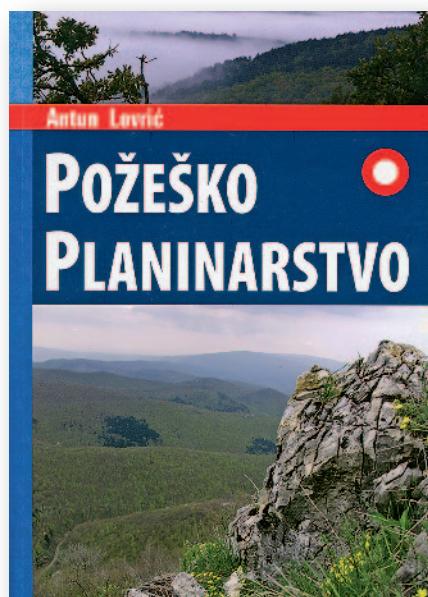
U Požegi predstavljena knjiga »Požeško planinarstvo« dr. Antuna Lovrića

U utorak 9. prosinca 2014. u Gradskom kazalištu u Požegi svečano je predstavljena knjiga dr. Antuna Lovrića »Požeško planinarstvo«. Riječ je o opsežnoj knjizi od 380 stranica, bogato ilustriranoj slikama u boji, koja prikazuje razvoj planinarstva u Požegi, a napose djelatnost HPD-a »Sokolovac«, koje je izdavač knjige. Izdavanje knjige poduprli su gradska uprava i desetak sponzora. U knjizi su u petnaest tematskih poglavljija obrađeni početci planinarstva u Slavoniji, osnivanje i djelatnost podružnice HPD-a u Požegi, djelatnost »Sokolovca« i drugih društava iz Požeštine nakon Drugoga svjetskog rata te skrb o planinarskim putovima i kućama u Požeškom gorju. Posebno su obrađene obljetnice i manifestacije požeških planinara te rad društvenih sekcija »Sokolovca«.

Knjiga je predstavljena uz glazbeno-scenski program i osvrt šestero predstavljača na razvoj požeškog planinarstva, ulogu planinarstva u gradu Požegi, na samu knjigu te na autora dr. Antuna Lovrića. Na svečanosti su sudjelovali predstavnici Požeško-slavonske županije, gradonačelnik Požege, predsjednik Slavonskoga planinarskog saveza Otmar Tosenberger i predstavnik Hrvatskoga planinarskog saveza Alan

Čaplar, koji su se redom prigodnim riječima obratili domaćinima i okupljenim gostima. Na svečanosti je pročitano i pismo prof. dr. Željka Poljaka te izvadak iz recenzije knjige, a više je puta istaknuta važna uloga časopisa »Hrvatski planinar« u čuvanju povijesne građe, kao i potpora HPS-a u svim aktivnostima HPD-a »Sokolovac«. Na predstavljanju je sudjelovalo oko 300 ljudi, a dvorana Gradskoga kazališta bila je ispunjena do posljednjeg mjesta. Nakon svečanosti, druženje planinara nastavljeno je u prostorijama HPD-a »Sokolovac«, uz prigodan domjenak.

Alan Čaplar

U Paklenici uspješno izведен seminar za vodiče C standarda

U Paklenici je pod vodstvom Nenada Jovića (SPV Zagreb) i Gorana Gabrića (SPV Split) 8. i 9. studenoga 2014. izведен prvi seminar za vodiče C standarda, kojim se polaznike osposobljava za vođenje ljudi pri sportskom penjanju. Seminar je započeo uvodnim obraćanjem voditelja, a zatim je izvedena pokazna vježba vođenja klijenata u kratkim sportskim smjerovima. Slijedilo je penjanje kratkih smjerova, pri čemu su se polaznici pod nadzorom instruktora izmjenjivali u ulogama vodiča i klijenta. Nakon toga formirani su penjački navezi od dva polaznika i jednog instruktora te se pristupilo penjanju dugih sportskih smjerova. Intenzivan penjački dan, koji je potrajao sve do mraka, nastavio se večernjim predavanjima, pri čemu su obrađene sljedeće teme: Povijest, organizacija i ustroj sportskog penjanja u svijetu i RH, Dostignuća i trendovi u suvremenom sportskom penjanju, Natjecanja u sportskom penjanju, Trening sportskih penjača, Opasnosti i prevencija ozljeda, Vrste uspona (*top rope, on sight, flash, red point, pink point, boulder smjerovi*), C standard (nastavni plan, ispit, preporuke za sigurno vođenje pri sportskom penjanju).

U nedjelju, drugoga dana seminara, instruktor alpinizma Marko Dukšić demonstrirao je osiguravanje sa sidrišta dvaju penjača koji penju istovremeno, budući da takav način osiguravanja, ako se pravilno izvodi, može biti značajno zastupljen pri vođenju klijenata u duge smjerove. Potom se ponovno krenulo u duge sportske smjerove, pri čemu su se polaznici aktivno izmjenjivali u ulogama vodiča i klijenta.

Zahvaljujući zalaganju svih sudionika, ambiciozan i intenzivan plan seminara proveden je u potpunosti

Vježba vođenja u sporsko-penjačkom smjeru

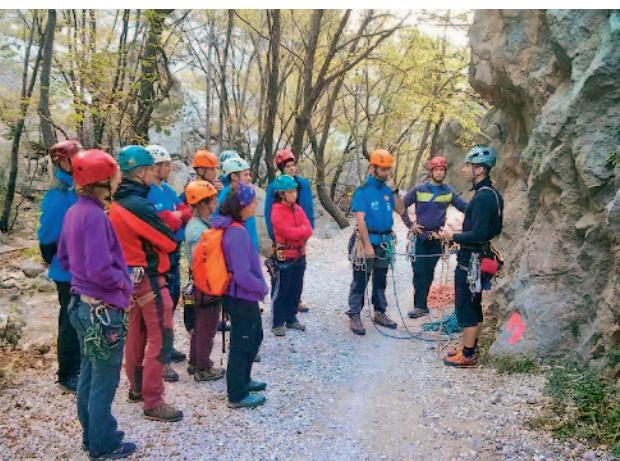
te su odradene sve predviđene vježbe i predavanja. Instruktorski tim činili su Tomislav Jakopec, Zaviša Šimac, Marko Dukšić, Nikola Derežić i Nenad Jović.

Vodiči – polaznici seminara pohvalili su stručnost instruktorskog tima i koncept prema kojem se izvođenje vježbi i učenje novih tehniku odvija u stvarnim uvjetima vođenja, tj. pri penjanju u stijeni. Suvoditelj seminara i ujedno pročelnik potkomisije za školovanje u Vodičkoj službi HPS-a Goran Gabrić istaknuo je kako je za penjačke standarde Vodičke službe nužno održati takav dobar i stručan pristup organizaciji seminara. Ispit za vodiče C standarda planiran za proljeće 2015., a sljedeći C seminar za jesen 2015.

Nenad Jović

Vježbe prve pomoći za vodiče

U Gornjem Knegincu, na obali Drave, 23. studenoga 2014. održana je u organizaciji SPV-a Varaždin vježba pružanja prve pomoći. Na vježbi su sudjelovala 22 vodiča iz pet planinarskih društava, uglavnom s područja Međimurske županije. Pod vodstvom pročelnika SPV-a Varaždin i vodiča instruktora Dubravka Pejnovića vježbu su proveli dr. Emina Pavleković, liječnica Opće bolnice Varaždin, te Ana Ribić i Hrvoje Barić, članovi HGSS Stanice Čakovec, ujedno i zaposlenici Zavoda za hitnu medicinu Međimurske županije. Nakon predavanja slijedio je praktični dio koji se sastojao od demonstracija i vježbi u dvije skupine, koje su se međusobno izmjenjivale. Praktičnim su dijelom obuhvaćene ove teme: pristup unesrećenom, hitni (ABC) pregled, održavanje životnih funkcija (*basic life support – BLS*), zbrinjavanje rana i prijeloma kostiju, postupci pri šoku, pothlađivanju, sunčanici, toplotnom udaru, alergijskim reakcijama, visinskoj bolesti te ugrizima zmija i krpelja. Svu opremu potrebnu za provođenje vježbe nesebično je ustupio Zavod za hitnu medicinu Međimurske

Predavanje Marka Dukšija na početku vježbe u Paklenici

Obnova znanja prve pomoći za članove SPV Varaždin

županije, čime je polaznicima omogućeno vježbanje na suvremenim pomagalima. Vodiči su pokazali visok stupanj motivacije i želje za ponavljanjem i usvajanjem novih znanja i vještina. Na kraju je slijedila okrjepa koju je osiguralo HPD »Međimurje« iz Čakovca. Provedena vježba ocijenjena je kao jedna od najboljih dosad održanih.

Dubravko Pejnović

Druženje i predavanje u Ledincu

U povodu Međunarodnog dana planina i 140. obljetnice hrvatskoga planinarstva Planinarski savez Varaždinske županije (VŽ) organizirao je 29. studenoga susret predstavnika planinarskih društava s područja VŽ-a i vodiče Stanice planinarskih vodiča Varaždin. Na poziv Planinarskog saveza VŽ-a okupilo se više od 30 vodiča iz HPD-a »MIV« Varaždin, HPD-a »Ivančica« Ivanec, PD-a »Bundek« Mursko Središće, PD-a »Prelog«, HPD-a »Dugi vrh« Varaždin, PD-a »Borik« Đurđevac, PD-a »Ravna gora« Varaždin i PD-a »Castrum Iovia« Ludbreg. Druženje je upriličeno u planinarskoj kući »Ledinec«, kojom upravlja PD »Dugi vrh« iz Varaždina.

Središnji dio susreta bilo je predavanje Alana Čaplara o propisima od interesa za planinare, organiziranju i vođenju izleta u kontekstu novog Pravilnika o organiziranju i vođenju izleta, tura i pohoda u HPS-u te o pravima i dužnostima planinarskih vodiča. Nije to bilo klasično predavanje, već razgovor predavača i slušača, što je imalo vrlo pozitivan učinak jer su razjašnjene mnoge nedoumice i odgovoreno je na mnoga pitanja koja su zanimala okupljene vodiče. Vodiči su bili veoma zainteresirani za sve ono što se odnosilo na organizaciju, vođenje te prava i dužnosti planinarskih vodiča. Pitanja su postavljali svi prisutni pa je zaključeno da bi takvih predavanja trebalo biti više. Druženje se završilo prigodnim domjenkom.

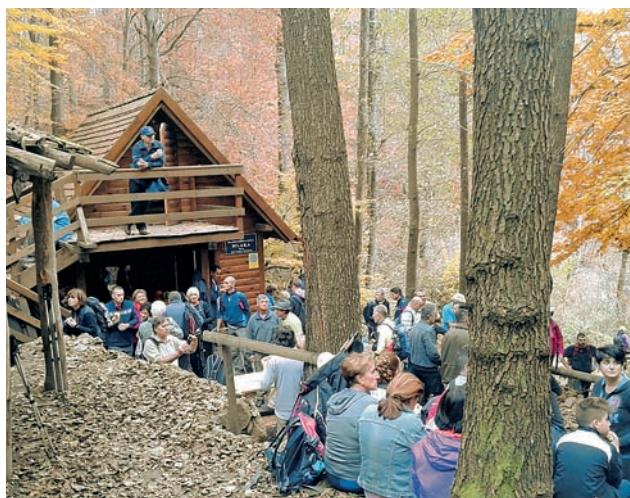
Jadranka Čoklica

VIJESTI

17. tradicionalni planinarski izlet uz kutjevačko Martinje 2014.

U Kutjevu je 8. i 9. studenoga održano tradicionalno kutjevačko Martinje. Ovu manifestaciju za široku javnost organiziraju Grad Kutjevo, Turistička zajednica grada Kutjeva, Udruga Kutjevački vinari i HPD »Vidim« Kutjevo. Bez planinara, koji se tom prigodom okupe drugoga dana (u nedjelju), teško da bi Kutjevačko Martinje opravdalo svoje postojanje; već duži niz godina to je, uz »Papučke jaglace«, najveća planinarska manifestacija u Slavoniji, a među malobrojnima u Hrvatskoj koja redovito okuplja 1500-2000 planinara. I ovaj put došli su planinari iz 71 društva, od čega 13 iz BiH i 19 iz Srbije.

Planinarsko okupljanje je započelo u nedjelju nešto prije 9 sati na Trgu Graševine, uz prigodan glazbeni doček Puhačkog orkestra Kutjevo i tradicionalnu okrjepu na štandu organizatora. Poslije pozdravnih riječi dogradonačelnika, predsjednika HPD-a »Vidim« i predstavnika HPS-a, krenulo se na planinarenje. Bile su ponuđene tri staze na obroncima Krndije. Dvije su

Odmor kod planinarskog skloništa »Mlaka«

imale zajedničko odmorište kod planinarskog skloništa »Mlaka«, a treća je vodila preko Vinkomira, jugoistočnim grebenom Krndije i preko Dobre vode pa do ribnjaka i nazad do Kutjeova.

Vrijeme je bilo idealno, na mahove previše toplo. Poslijе hodanja dobro je prijala raznovrsna ugostiteljska ponuda jela i pića, napose mlade graševine. Slijedio je kulturno-zabavni program i »krštenje mošta«, a zainteresirani su mogli pogledati stalnu muzejsku zbirku slavonskog planinarstva koja je otvorena prije dvije godine a nalazi se pored kušaonice vina PK-a Kutjevo.

Otmar Tosenberger

Dan otvorenih vrata PD-a »Đakovo«

Budući da se u vrijeme kada je planiran »Dan otvorenih vrata« nije moglo osigurati dovoljno atraktivan prostor, PD Đakovo se odlučilo tu akciju održati 23. listopada 2014. Vlasnik trenutno praznog poslovnog prostora u samom centru grada Đakova ustupio ga je na jedan dan planinarama. Bila je to prigoda da se građanstvo upozna s planinarskim aktivnostima i opremom kroz neposredan razgovor, razgledavanje fotografija i projekciju planinarskih filmova. Dan prije zidovi su ispunjeni brojnim velikim fotografijama s godišnjih izložbi iz ranijih godina, promotivnim plakatima HPS-a, instalirana su dva video projektorja, postavljen šator, obučena lutka-planinar, izložena oprema i literatura te su dovezene stolice za praćenje večernjeg predavanja.

Poziv na izložbu u središtu Đakova

Akcija je započela u prijepodnevним satima, a završila predavanjem i promocijom putopisne knjige Tomislava Perka. Vrata su zatvorena oko 22 sata. Zabilježena je izvrsna posjećenost građana i više razreda đakovačkih osnovnih škola. Akcija je bila posvećena 140. obljetnici hrvatskog planinarstva i 35. obljetnici djelevanja PD-a Đakovo.

Otmar Tosenberger

Obilježeno 90 godina organiziranog planinarstva u Slavonskom Brodu

Svečanom akademijom u Glazbenoj školi, brodsko PD »Dilj-gora« obilježilo je 8. studenoga 2014., 90. obljetnicu planinarstva u Slavonskom Brodu. U nazočnosti župana Danijela Marušića, dogradonačelnika Hrvoja Andrića, predsjednika Gradske vijeće Darka Grubera te planinara iz Županje, Lipika, Feričanaca, Požege, Osijeka, Đakova, Rijeke, Varaždina i Kaštela, kao i iz Orašja i Odžaka (BiH), domaćini su podsjetili okupljene na zaslužne Brođane koji su u ovom dijelu ravne Slavonije, gdje nema ni jedne »prave planine« ni vrha višeg od 411 metara, davne 1924. godine odlučili osnovati planinarsku organizaciju, i bili su među prvima u Hrvatskoj.

Začetnik planinarstva bio je poznati brodski ljekarnik Eugen Šrepel s nekolicinom prijatelja, koji je tada i izabran na čelo organizacije. Broj planinara brzo je rastao, a 1935. godine izgrađen je i prvi planinarski objekt, Torbarovo sklonište na Lipovici. Popularizirajući nov oblik druženja i aktivnosti, planinari su imali i knjižnicu, izložbe fotografija, poučna predavanja... Ideju da Pljuskara postane svojevrstan turistički centar, sa skloništem, bazenom i raznim sadržajima, nisu uspjeli ostvariti, a gotovo pola stoljeća poslije (1984.) na Pljuskari su postavljeni temelji za brvnaru. No tek je 2000. godine, zahvaljujući nesobičnom radu brodskih planinara, niknula planinarska kućica s terasom – najčešća destinacija planinara, gljivara, dobromanjernika i zaljubljenika u netaknutu prirodu.

Godine 1951. dana je na korištenje planinarama kuća sa zemljишtem i hrastovom šumicom, planinarski dom, koji je dobio ime po jednom od osnivača planinarstva u Hrvatskoj, Đuri Pilaru. Dom je danas u vlasništvu gradske uprave, a prepušten na upravljanje planinarama, koji ga uz pomoć sponzora održavaju.

Planinar Mijo Šoš, danas najstariji među brodskim planinarama, s više od osam desetljeća i osvojenim nebrojenim vrhovima, kaže kako »postojana priroda podsjeća čovjeka na njegovu brzu prolaznost i baš zbog toga trebamo što više vremena provoditi s njom u suživotu, pogotovo mladi ljudi koji će putujući u potrazi za ljepotama prirode ne samo bolje upoznati zemlju nego sigurno postati i bolji ljudi«.

Svečani program pjesmom su upotpunile članice vokalnog ansambla „Ad Astra“, a završetak svečanosti

Svečanost povodom 90. obljetnice planinarstva u Slavonskom Brodu

pripao je planinarskom bendu i fešti do jutarnjih sati, uz poznatu planinarsku gostoljubivost, u tvrđavskom kazamatu.

Najzaslužnijim članovima PD-a »Dilj gora« dodijeljena su priznanja, a uručili su ih Otmar Tosenberger, član IO HPS-a, i Vladimir Pavičić, dopredsjednik SPS-a. Najveće priznanje – Plaketu HPS-a, dobili su Zdenka Šoš, Karlo Franceško i Đuro Knežević. Zlatni znak HPS-a dodijeljen je Marici Vujnović, Blaženki Smoljan, Davorinu Molnaru i Zlatku Gorecu. Srebrni znak HPS-a dobili su Marica Petričević, Antun Balić, Adam Đaković i Marko Rubil, a Brončani znak uručen je: Milici Franceško, Mariji Radošević, Jeleni Molnar, Dubravki Biondić, Dragici Rubil, Ljubici Starčevići, Berislavi Novotny, Katici Živković, Dobrili Đurić, Milanu Blaževiću, Wilhelmu Kempfu, Ivici Klemu i Zoranu Milušiću. PD Dilj-gora dobilo je Posebno priznanje HPS-a te priznanje »Antun Petković« Slavonskog planinarskog saveza. Priznanja PD-a Dilj-gora dobili su Branislav Popović, Darko Devčić, Ivan Janković, Ivica Liović, Ivan Kovač, Berislav Novotny, Antun Vitolić, i Ana Žnidarić, a uručila ih je predsjednica Marica Petričević.

Marija Radošević

18. »Jesen na Dilju« i pohod Prezdanak – Čardak

U nedjelju 16. studenoga održana je 18. »Jesen na Dilju«, s pohodom od Prezdana do Čardaka. To je tradicionalna planinarska manifestacija koju svake godine treće nedjelje u studenom organizira HDP »Tikvica« iz Županje. Skupu je ovaj put prisustvovalo 17 udruga i 144 osobe. Gosti su došli iz Zagreba, Osijeka (4 društva), Slavonskog Broda, Vinkovaca, Đakova, Našica, Belišća, Kutjeva, Velike, Đurđenovca, Vrhovina, te iz Orašja i Odžaka iz BiH. Najbrojniji su ovaj puta bili domaćini iz Županje, s 30 članova, i svi su zaslužni za dobру organizaciju skupa. Posebno treba

Sudionici 18. susreta »Jesen na Dilju« na vrhu Čardaku

pohvaliti tajnika društva Marka Mikića i njegovu Anicu, jer su uspjeli okupiti odličnu ekipu logističara i zadovoljiti sve apetite prisutnih planinara. Vodići su bili Vlado, Mladen, Ema, Dragica, Škljoc i Bero, dok su gostima kao i uvijek poslije ručka zasvirali Šimo i Joso. Blagajnica Biserka bila je zadužena za žigove i dnevnike pohoda. Pohod se odvijao prema najavljenom programu i dogовору, pa smo turu od tri sata hoda uspješno i na vrijeme savladali. Pri dolasku na vrh Čardaka padala je kratko sitna kišica, no po povratku na Prezdanak, kroz tanke oblake zasjalo je i sunce, koje nas je oko 16:30 ispratilo zadnjim večernjim zrakama. Berislav Tkalač

PD »Bundek« i PD »Lendava« - više od dobrih susjeda

U nedjelju 30. studenoga članovi PD-a »Bundek« iz Murskog Središća su zajedno s članovima PD-a »Lendava« posjetili Slovenski planinski muzej u Mojstrani kako bi pogledali stalni muzejski postav te izložbu »Zajedno u planinama«, koja prikazuje bogatu i dugogodišnju suradnju hrvatskih i slovenskih planinara.

Izložba je organizirana u suradnji Hrvatskog planinarskog saveza i Planinske zveze Slovenije u povodu 140. obljetnice hrvatskog planinarstva kako bi se predstavio važan dio povijesti koji se odnosi na prijateljstvo, druženje i zajedničke akcije hrvatskih i slovenskih planinara. Na zasebnim panoima predstavljeno je povijesno nasljeđe Valvasora, Hacqueta, Frischaufa, Aljaža i drugih istaknutih planinara, a zatim stručna suradnja u različitim djelatnostima te posebno u školovanju i razmjeni iskustava između markacista, alpinista, vodiča i dr. Velikim brojem slika predstavljena je i tradicija pohoda i susreta između hrvatskih i slovenskih planinarskih društava, kao i između nacionalnih planinarskih saveza. Poseban dio izložbe čini prikaz ekspedicija u svjetska velegorja, na kojima hrvatski i slovenski alpinisti već desetljećima ostvaruju rezultate prepoznatljive

Planinari iz Lendave i Murskog Središća zajedno na izložbi »Zajedno u planinama« u Mojstrani

na svjetskoj razini. Pronašli smo i sadržaje o suradnji naših društava pa smo se slikali kraj panoa i napravili zajedničku fotografiju upravo našem prijateljstvu u čast!

Nakon toga zaputili smo se do slapa Peričnika, a kako je vrijeme bilo bez kiše, na Bledu smo mogli prošetati oko jezera, razgledati Grad na stijeni koji svaki put gledamo samo u prolazu, odlasku ili dolasku s planina, i nikad nemamo dovoljno vremena za njega. Na kraju smo sve začinili posjetom izložbi adventskih vjenaca te uz bledske kremšnите poslušali mlade glazbenike koji su svojom glazbom obilježili rođendan Saxa. U veselim razgovorima i druženjima krenuli smo prema Lendavi, Murskom Središću - usput planirajući neke nove akcije za 2015. godinu. I tko ne bi potvrdio sa smo više od dobrih susjeda?

Sonja Vršić

95. obljetnica planinarstva u Varaždinu

PD »Ravna gora« iz Varaždina tijekom 2014. godine proslavilo je 95. obljetnicu planinarstva u Varaždinu. Izveden je niz prigodnih akcija, među kojima su bile izložbe, izleti, predavanja i druženja na Ravnoj gori. PD »Ravna gora« posebno je u Varaždinu poznato po svom »Planinarskom tjednu« koji se održava u mjesecu studenom i okuplja velik broj planinara sa šireg područja Varaždinske županije. Planinarski tjedan održan je 58. put (!) od 24. do 28. studenoga 2014., a njegove teme su bile špilje i jame Ravne gore, Iran – zemљa zanimljivosti, Uspjesi Stipe Božića i Viktora Grošelja i Cirque of the unclimbables (u Kanadi). Ove teme predstavili su Dubravko Šincek, Marijan Fabeta, Viktor Grošelj, Igor Čorko, Mario Musulin i Ivan Vitez.

U ponedjeljak 24. studenoga održana je svečana skupština povodom 95. obljetnice. Predsjednik »Ravne gore« Marijan Fabetatom tom je prigodom upoznao prisutne s radom i postojanjem najstarijeg društva u Varaždinu. Na svečanoj sjednici bili su nazočni predstavnici HPS-a Vladimir Novak i Ivan Hapač, planinari iz mnogih prijateljskih planinarskih društava, među kojima i nekoliko planinara iz Radovljice u Sloveniji, predstavnici Planinarskog saveza Varaždinske županije, kao i mnogi sponzori i donatori koji su poduprli obnavljanje planinarskog doma na Ravnoj gori. U svečanomugodaju održan je kratak kulturno umjetnički program te su uručena priznanja zaslužnim planinarama, aktivistima i sponzorima, a predsjednik Izvršnog odbora HPS-a uručio je priznanje HPS-a PD-u »Ravna gora«, izrazivši želju za dalnjim dobrim radom na svim poljima.

Jadranka Čoklića

Predsjednik Izvršnog odbora HPS-a Vladimir Novak i predsjednik PD-a »Ravna gora« Marijan Fabeta

Priznanja HPS-a u 2014. godini

Komisija za priznanja HPS-a u 2014. godini održala je osam sastanaka te obradila 191 prijedlog za dodjelu priznanja HPS-a. Prijedlozi su pristigli iz ukupno 26 društava. U 2014. godini dodijeljeno je 13 plaketa HPS-a, 24 zlatna, 29 srebrnih i 97 brončanih znakova HPS-a. Na žalost, Komisija nije mogla uvažiti 14 prijedloga jer nisu bili u skladu s Pravilnikom o dodjeli priznanja HPS-a. Ovdje donosimo popis članova koji su u protekloj godini primili priznanja HPS-a te im svima iskreno čestitamo!

Vladimir Horvat

Brončani znak HPS

1	Dalibor Kasabašić	PD »Đakovo« Đakovo
2	Miljenko Vukadinović	PD »Đakovo« Đakovo
3	Siniša Knežević	PD »Đakovo« Đakovo
4	Darko Tosenberger	PD »Đakovo« Đakovo
5	Željko Sablić	PD »Đakovo« Đakovo
6	Manuela Čeđapović-Zima	HPD »Sokolovac« Požega
7	Danica Šljerić	HPD »Sokolovac« Požega
8	Željko Marketanović	HPD »Sokolovac« Požega
9	Jagoda Šantić	HPD »Kapela« Zagreb
10	Vjekoslav Habulinec	HPD »Kapela« Zagreb
11	Ana Kvočić	HPD »Kapela« Zagreb
12	Luka Kvočić	HPD »Kapela« Zagreb
13	Susann Stenback-Stanić	HPD »Vihor« Zagreb
14	Živko Knežević	HPD »Zagreb-Matica«
15	Višnja Kozar	HPD »Zagreb-Matica«
16	Zoran Medvedović	HPD »Zagreb-Matica«
17	Tihomir Frangen	HPD »Zagreb-Matica«
18	Rajko Grubišić	HPD »Zagreb-Matica«
19	Mirjana Hudoletnjak	HPD »Zagreb-Matica«
20	Željko Hudoletnjak	HPD »Zagreb-Matica«
21	Ivan Rac	HPD »Zagreb-Matica«
22	Biserka Cigula	HPD »Zagreb-Matica«
23	Željko Cigula	HPD »Zagreb-Matica«
24	Ivana Buršić	HPD »Zagreb-Matica«
25	Branko Bedanjaneć	HPD »Zagreb-Matica«
26	Ivan Fitz	HPD »Zagreb-Matica«
27	Vesna Holjevac	HPD »Zagreb-Matica«
28	Nenad Perošević	HPD »Zagreb-Matica«
29	Dunja Borovečki	HPD »Zagreb-Matica«
30	Jadranko Mlinarić	HPD »Zagreb-Matica«
31	Franjo Kmet	HPD »Zagreb-Matica«
32	Nada Batinica-Trkulja	HPD »Željezničar« Zagreb
33	Marko Dukšić	HPD »Željezničar« Zagreb
34	Krunoslav Jambriško	HPD »Željezničar« Zagreb
35	Ivan Kobeščak	HPD »Željezničar« Zagreb
36	Vladimir Kordić	HPD »Željezničar« Zagreb
37	Višnja Krznarić	HPD »Željezničar« Zagreb
38	Zvonko Lovreković	HPD »Željezničar« Zagreb
39	Duška Marcić-Svilarić	HPD »Željezničar« Zagreb
40	Mladen Stanković	HPD »Željezničar« Zagreb
41	Marko Vuković	HPD »Željezničar« Zagreb
42	Rade Živković	HPD »Željezničar« Zagreb
43	Skupina »Gozzeki«	HPD »Željezničar« Zagreb
	HDP-a »Željezničar«	
44	Nevenka Ribarić	PD »Bundek« Mursko Središće
45	Alojz Vršić	PD »Bundek« Mursko Središće
46	Branka Beuk	PD »Bundek« Mursko Središće
47	Miljenko Fric	PD »Bundek« Mursko Središće
48	Jelena Borovčak	PD »Zagorske Steze« Zabok

49	Štefanija Dimač	PD »Zagorske Steze« Zabok
50	Dubravka Hržica	PD »Zagorske Steze« Zabok
51	Ivanka Hanžić	PD »Zagorske Steze« Zabok
52	Stjepan Hanžić	PD »Zagorske Steze« Zabok
53	Slobodan Hržica	PD »Zagorske Steze« Zabok
54	Ivanka Stanković	PD »Zagorske Steze« Zabok
55	Josip Stanković	PD »Zagorske Steze« Zabok
56	Damir Mateša	PD »Naftaplin« Zagreb
57	Ljerka Armano	PD »Naftaplin« Zagreb
58	Grozdana Hrničar	PD »Naftaplin« Zagreb
59	Marijan Pavlek	PD »Naftaplin« Zagreb
60	Marija Lešić	PD »Naftaplin« Zagreb
61	Zvonko Mak	PD »Naftaplin« Zagreb
62	Damir Kos-Keglević	PD »Naftaplin« Zagreb
63	Vladimir Gašić	PD »Naftaplin« Zagreb
64	Marinko Ljubenkov	HPD »Kozjak« Kaštel Sućurac
65	Josip Šuprina	PD »Lipa« Lipik
66	Dobrila Šuprina	PD »Lipa« Lipik
67	Vlasta Šepetavec	PD »Lipa« Lipik
68	Vesna Tomac-Vukmanović	PD »Lipa« Lipik
69	Željko Tomašević	PD »Lipa« Lipik
70	Gordana Kuruc	PD »Lipa« Lipik
71	Leo Lelas	PD »Imber« Omiš
72	Dražan Mimica	PD »Imber« Omiš
73	Željko Jurinjak	PD »Novi Zagreb« Zagreb
74	Blaženka Pleše	HPD »Pećovje« Zagreb
75	Ivica Klem	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
76	Milica Franeško	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
77	Berislava Novotny	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
78	Dragica Rubil	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
79	Marija Radošević	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
80	Ljubica Starčević	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
81	Zoran Milušić	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
82	Jelena Molnar	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
83	Dubravka Biondić	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
84	Dobrila Đurić	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
85	Wilhelm Kempf	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
86	Milan Blažević	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
87	Katica Živković	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
88	Boris Rumac	PD »Opatija« Opatija
89	Milivoj Filipović	PD »Opatija« Opatija
90	Ludmila Petrić	PD »Opatija« Opatija
91	Raul Bučić	PD »Opatija« Opatija
92	Ratimir Raukar	PD »Opatija« Opatija
93	Vojko Stanković	PD »Opatija« Opatija
94	Zoran Popovski	PD »Opatija« Opatija
95	PD »Karlovac« Karlovac	PD »Karlovac« Karlovac
96	Zlatko Balaš	PD »Karlovac« Karlovac
97	Gordana Škrtić	PD »Karlovac« Karlovac

Srebrni znak HPS

1	Ivan Gorjanac	HPD »Sokolovac« Požega
2	Vinko Benić	HPD »Sokolovac« Požega
3	Mihajlo Glagolić	HPD »Kapela« Zagreb
4	Jean-Claude Tissot	HPD »Vihor« Zagreb
5	Lidija Lukšić	HPD »Vihor« Zagreb
6	Mladen Flis	HPD »Zagreb-Matica«
7	Željko Hajtok	HPD »Zagreb-Matica«
8	Vedran Odak	HPD »Zagreb-Matica«
9	Ana Jurinec	HPD »Zagreb-Matica«
10	Mate Protega	HPK »Sv. Mihovil« Šibenik
11	Joso Gracin	HPK »Sv. Mihovil« Šibenik
12	Dragutin Pobor	PD »Naftaplin« Zagreb
13	Marija Antičević	HPD »Kozjak« Kaštel Sućurac

14	Ladislav Barić	HPD »Kozjak« Kaštel Sućurac
15	Stanko Jurdana	PD »Strilež« Crikvenica
16	Josip Pravdica	PD »Strilež« Crikvenica
17	Tomislav Paradowski	HPD »Kapel« Zagreb
18	Vinko Marošević	PD »Lipa« Lipik
19	Zvonimir Kujundžić	PD »Imber« Omiš
20	Miomir Fistanić	PD »Imber« Omiš
21	Diana Ginoski	PD »Imber« Omiš
22	Mirica Sinković	PD »Stubičan« Stubica
23	Franjo Sinković	PD »Stubičan« Stubica
24	Adam Đaković	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
25	Marica Petričević	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
26	Marko Rubil	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
27	Antun Balić	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
28	Mladen Postružnik	PD »Karlovac« Karlovac
29	HPD »Tikvica« Županja	HPD »Tikvica« Županja

Zlatni znak HPS

1	Branko Omerzel	HPD »Kapela« Zagreb
2	Stjepan Posavec	HPD »Kapela« Zagreb
3	Josip Šintić	HPD »Kapela« Zagreb
4	Zvonimir Weinhardt	HPD »Kapela« Zagreb
5	Zlatica Krznar	HPD »Vihor« Zagreb
6	Marko Ebensspanger	HPD »Zagreb-Matica«
7	Marica Ivanković	HPD »Zagreb-Matica«
8	Ante Radonić	HPD »Zagreb-Matica«
9	Milena Šneller	HPD »Zagreb-Matica«
10	Alan Čaplar	HPD »Željezničar« Zagreb

11	Ivan Bensa	PD »Naftaplin« Zagreb
12	Katica Pelepel	HPD »Kozjak« Kaštel Sućurac
13	Katjuša Kokić	HPD »Kozjak« Kaštel Sućurac
14	Darija Ivanisević	HPD »Kozjak« Kaštel Sućurac
15	Dragica Barać	HPD »Kozjak« Kaštel Sućurac
16	Nada Domjanović	HPD »Kozjak« Kaštel Sućurac
17	Bogdana Bakotin	HPD »Kozjak« Kaštel Sućurac
18	Vesna Tomić	PD »Lipa« Lipik
19	Zlatko Gorec	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
20	Davorin Molnar	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
21	Blaženka Smoljan	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
22	Marica Vujnović	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
23	Rene Korper	PD »Karlovac« Karlovac
24	Krešimir Milas	HPD »Željezničar« Zagreb

Plaketa HPS

1	Vesna Gjurčević-Kantura	HPD »Kapela« Zagreb
2	Zvonimir Kren	HPD »Kapela« Zagreb
3	Eduard Taiber	HPD »Vihor« Zagreb
4	Branko Stipetić	HPD »Vihor« Zagreb
5	Bruno Šibl	HPD »Zagreb-Matica«
6	Ivana Ajanović-Malinar	HPD »Zagreb-Matica«
7	Tomislav Zorić	HPD »Željezničar« Zagreb
8	Karlo Frančeško	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
9	Đuro Knežević	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
10	Zdenka Šoš	PD »Dilj gora« Slavonski Brod
11	Boris Petrić	PD »Opatija« Opatija
12	Mladen Postružnik	PD »Karlovac« Karlovac
13	Boris Buljan	PD »Svilaja« Sinj

KALENDAR AKCIJA

11. 1. 17. novogodišnji pohod planinarskim putom VRA Bljesak

Novska, planinarski put VRA Bljesak
PD Zmajevac, Novska

18. 1. 17. Vinčekov pohod

Gornje Međimurje, Mursko Središće
PD Bundek, Mursko Središće

18. 1. Dan HPD-a Malačka-Donja Kaštela, pohod Labin - Malačka

Kozjak, Malačka
HPD Malačka - D. Kaštela, Kaštel Stari

18. 1. Zimski pohod Vinica - Martinšćak

Vinica, pl. kuća Mladen Polović
HPD Vinica, Duga Resa

18. 1. 13. zimski planinarski pohod

Medvednica: Sesvete - pl. dom Lipa, Rog
HPD Lipa, Sesvete

18. 1. 21. zimski uspon na Viševicu

Viševica
PD Strilež, Crikvenica

31. 1. 28. planinarska noć MIV-a

Hotel Turist, Varaždin
HPD MIV, Varaždin

31. 1. Sunovratov planinarski foto festival

Granice, gljivarski dom
HPD Sunovrat, Varaždin

1. 2. Sunovratovo na Jankovcu

Papuk, Jankovac
HPD Sunovrat, Varaždin

14. 2. Ples pod maskama

pl. kuća Moslavačka Slatina
HPD Jelengrad, Kutina

14. 2. Bal planinara za Valentinovo

Hotelsko naselje Resnik, Kaštel Štafilić
HPD Malačka - D. Kaštela, Kaštel Stari

14. 2. Planinarska metlarska zabava

Čazma
HPD Garjevica, Čazma

21. 2. 16. zimski uspon na Bjelolasicu

Bjelolasica
HPD Bijele stijene, Mrkopalj

22. 2. Tragom prvog izleta varaždinskih planinara

Varaždinsko-topličko gorje
PD Ravna gora, Varaždin

NARUČITE KNJIGU!

Željko Poljak i Alan Čaplar

HRVATSKO PLANINARSTVO

u 1000 slika

Povodom 140. obljetnice organiziranog hrvatskog planinarstva Hrvatski planinarski savez pripremio je i tiskao opsežnu fotomonografiju »Hrvatsko planinarstvo u 1000 slika«, dosad najopsežniju knjigu o povijesti hrvatskog planinarstva. Ta monografija na slikovit način predstavlja razvoj i visoke dosege naše krovne udruge, udruženih članica našeg saveza i raznovrsnost stručnih i organizacijskih djelatnosti u HPS-u. Uz slike su objavljeni kraći tekstovi kojima se opisuje sadržaj i kontekst prikazanih fotografija, ali i glavna ostvarenja povezana s događajem, djelatnošću ili osobama sa slike. Autori knjige su prof. dr. Željko Poljak i Alan Čaplar, a u pripremi i obradi građe sudjelovalo je još nekoliko desetaka suradnika iz cijele Hrvatske.

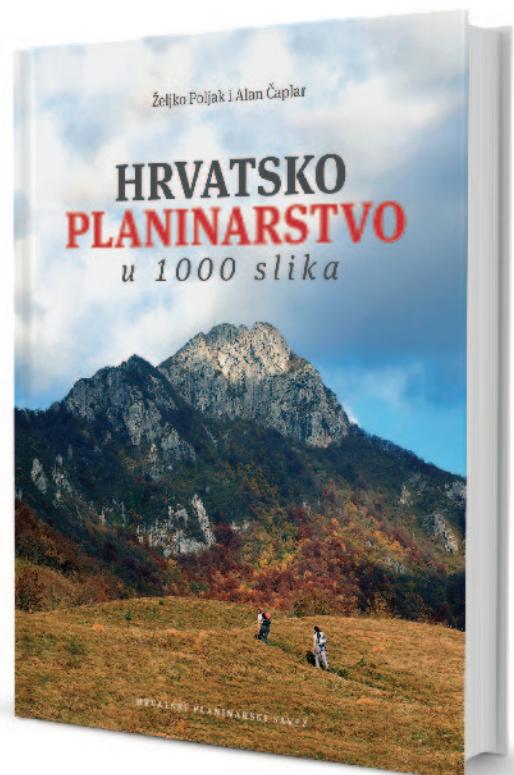
Osim fotografija, knjiga sadrži Veliku planinarsku kroniku – dosad najstavniji kronološki pregled razvoja planinarstva, s više od 1400 događaja iz planinarske prošlosti. Knjiga također sadrži 25 preglednih popisa (nositelji stručnih naziva stečenim školovanjem u HPS-u, najviša priznanja HPS-a i dr.). Jednostavno pretraživanje omogućuje pregledno kazalo imena i pojmove na kraju knjige.

Knjiga se može nabaviti u Uredu HPS-a po cijeni od 200 kuna. Za narudžbe preko planinarskih udruga članica HPS-a, primljene do 28. veljače 2015., Hrvatski planinarski savez odobrava 25% popusta na prodajnu cijenu knjige, pa se knjige mogu nabaviti po sniženoj cijeni od 150 kuna. Ova posebna ponuda vrijedi isključivo za narudžbe preko planinarskih udruga, do navedenog datuma.

Ur.

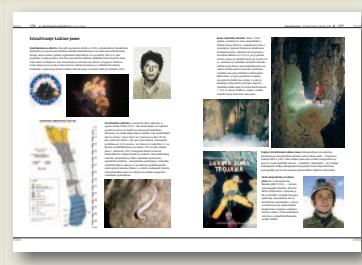
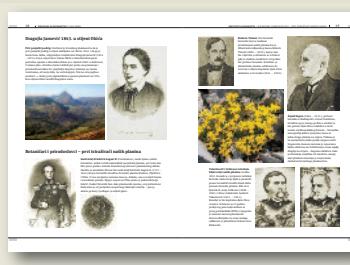
Opseg: 434 stranice
Format: 21 × 28 cm
Tiskano u boji
Tvrde korice
Šivani uvez

Više od 1500 fotografija
Dosad najopsežnija
kronika (više od 1400
događaja)
25 preglednih popisa

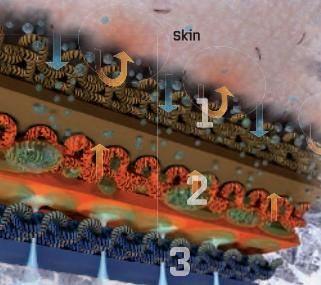
INFORMACIJE I NARUDŽBE:

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb
tel. 01/48-23-624
tel./fax: 01/48-24-142
e-mail: uredhps@hps.hr
web-trgovina: www.hps.hr

Lorpen, predstavlja nove inovacije u proizvodnji čarapa:

za hladno vrijeme

Topliji

Učinkovit protiv žuljeva

Poboljšana udobnost

1 Primaloft® Polyester.
Poboljšava topinsku izolaciju čarapa.

2 Superfina Merino
Vuna obrađena nano tehnologijom.

3 Najlon u područjima trenja.

STYLE CODE: T3EMH

sa

POLARTEC®
Power Stretch®

materijalom je više od čarape.

Lorpen TEPAP, vjerojatno najtoplja čarapa na svijetu

Stéphane Schaffter-
Himalaya.

STYLE CODE: TEPAP

Gerlinde
Kaltenbrunner.
Ascent to K2 in
2011.